Leto LXXV., Št. 141 Spedizione in abbonamento postale. Poštnina plačana v gotovini. Ljubljana, sreda 23. junija 1943-XXI Cena 50 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— lir.

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO

Računi pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana štev. 10-351

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Uničevanje sovražnega letalstva v Sredozemlju

Zopet 13 sovražnih letal sestreljenih, 11 članov posadk ujetih

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 22. junija naslednje 1122. vojno poročilo:

Skupine štirimotornikov so včeraj napadle Neapelj, Torre Annunziato, Salerno, Battipaglio, Reggio Calabrijo in Messino ter so povzročile znatno škodo v mestnih središčih in žrtve med prebivalstvom.

V Neaplju je obrambno topništvo sestrelilo 5 letal, 6 štirimotornikov pa so sestrelili naši lovci.

Dve sovražni letali sta razen tega treščili na tla in sicer prvo pri Reggiu Calabriji po zaslugi nemških lovcev, drugo pa v bližini Cagliarija, zadeto od strela protiletalskih baterij.

Enajst članov posadk, sestreljenih letal je bilo ujetih.

*

Zaradi letalskih napadov, navedenih v današnjem poročilu, so bile doslej ugotovljene naslednje izgube: v Neaplju 10 mrtvih in 72 ranjenih, v Torre Annunziati 1 mrtev in 8 ranjenih, v Salernu 14 mrtvih in 45 ranjenih in v Battipagliji 15 mrtvih in 70 ranjenih.

Ni še ugotovljeno število žrtev v Reggiu Calabriji in Messini.

Poslanstvo tiska v novem redu

Drugi kongres Zveze narodnih združenj novinarjev držav trojnega pakta

Dunaj, 23. junija. s. Ob udeležbi nad 400 kongresistov, zastopajočih narode Osi in nekatere nevtralne države, je bil včeraj otvorjen v ceremonijalni dvorani bivše cesarjeve palače drugi mednarodni kongres novinarjev, katerega je priredila zveza novinarskih narodnih združenj s sedežem na Dunaju. Pred nekaj meseci je bilo prvo zborovanje zveze v Benetkah, ob drugem zborovanju pa so se zbrali evropski novinarji s svojimi japonskimi zavezniki v znamenju novega reda. Kongres je bil otvorjen z vero v neomajno usodo in zmago trojnega pakta. Italijo zastopa številna delegacija, sestoječa iz okrog 50 članov fašističnega novinarstva. V delegaciji sta med drugimi podpredsednik zbornice fašijev in korporacij Eksc. Ezio Maria Grey in podpredsednik zveze narodnih združenj novinarjev nac. svetnik Guglielmotti.

Na otvoritveni seji je po kratkem nagovoru predsednika Sundermanna govoril nac. svetnik Guglielmotti, ki je poveličeval visoki pomen kongresa in njegove smotre. Ob živahnem odobravanju je prečital naslednjo resolucijo, ki je bila soglasno odobrena:

Drugi kongres Zveze narodnih združenj novinarjev se je sestal v trenutku velikih zgodovinskih dogodkov, da obravnava vprašanja, ki se tičejo poslanstva tiska v novem redu. V Benetkah so zastopniki tiska dokazali kvarni vpliv novinarskih organizmov sovražnika, ki so v službi razkrajajočih in uničevalnih sil, sedanji kongres pa bo prikazal politične in duhovne činitelje za obrambo Evrope in njene tisočletne omike v odnosu z nalogami novinarstva v tej veliki bitki med narodi. Vodstvo zveze pozdravlja zastopnike vseh držav, ki so se zbrali, da obnovijo svojo zvestobo, ki je za življenje in zavest borečil se narodov bistvene važnosti. Zaradi tega ne bodo predmet razprav na tem kongresu samo poklicna vprašanja, temveč vprašanja v zvezi z usodo naše celine. Znova se bo potrdila visoka odgovornost in zavest discipline in noben narod v Evropi ne sme stati ob strani. Vodstvo poveličuje zgled novinarjev, ki so padli na frontah in s svojo žrtvijo dokazali bolj kakor je to mogoče storiti z besedami, da je novinarstvo mladih narodov globoko prepričanje, goreča vera in neomajna volja. Ta načela, ki prevevajo naše zborovanje, so duh, ki bo vodil naša dela.

Sledila je minuta zbranosti, s katero so zborovalci počastili spomin slavno padlih. Prečitana so bila njih imena. Italija je izgubila 25 junaških novinarjev, ki so padli na fronti. Dolga je vrsta padlih od Luigija Razze do Nicola Gianija, od Guida Ballotta do Itala Panattonija.

Nato je govoril nemški minister za vzhodno ozemlje Alfred Rosenberg. Očrtal je učinkovito borbo in svetovne odločitve našega časa in pokazal, s kakšno brutalnostjo je šla demokratsko-boljševiška zarota na delo in kako se pripravlja za še bolj srdit napad na evropsko kulturo v primeru morebitne zmage. Govornik je očrtal strašno odgovornost sovražnikov za sedanjo vojno z zgodovinskimi in novinarskimi dokumenti. Anglosaška demoplutokracija, živdovstvo in boljševizem so trije glavni činitelji svetovnega razkrojevanja in zastrupljanja. V vojnih metodah naših sovražnikov ni viteške mere, ki so obstojale tudi v najbolj hudih preteklih vojnah. Danes je viteštvo izginilo ali je pozabljeno in blato židovskega tiska žali naše večletne šefe in voditelje. Vse to je doseglo danes peklenski vrtinec v vojni, ki se je na ukaz židovsko-ameriškega kapitalizma pričela z angleškimi letalci in se danes prizadeva, uničiti čudovite spomenike človeškega ustvarjalnega duha. Zato dobiva danes ideja Evrope za nas zelo globok pomen. Za nas Evropa ni prazen pojem kakor za spekulante takozvane ženevske Zveze narodov. Evropa je za nas najvažnejši činitelj našega obstoja, spojitev vseh tistih, ki se bore proti uničevalnim silam gangsterjev, yankeejev in boljševiške GPU na bojiščih in v duhovni borbi. Za preprečenje te nevarnosti se je treba obdati z oklepom v notranjosti in nazven ter se braniti pred to svetovno nevarnostjo. To je naloga tudi vseh tistih, ki z besedo in peresom gibajo duha in se prizadevajo logično spoznati položaj, ne pozabljajoč, da uporablja Amerika v svojem letalstvu celo zamorske posadke, ki mečejo bombe na najbolj slavne spomenike omike. Minister je rekel, da še nikoli ni bilo kulturno premoženje, s katerim so narodi postali veliki, tako ogroženo kakor danes ter je zaključil s trditvijo, da so se zastopniki vsega evropskega tiska danes zbrali, ker jih prešinja tudi volja po skupnem izpričanju obrambe največjih kultur, interesov in obrambe ideje velike Evrope. Njih volja je, bojevati se do kraja in ojačati to odločitev na stotine milijonov src ter postaviti med to veliko svetovno vojno temelje za preporod velike Evrope.

Govor ministra Rosenberga so vsi navzoči živahno odobravali. Popoldne je bila zelo pomembna slovesnost: otvorjena je bila razstava fotografskih dokumentov o bombardiranju umetniških del. Razstava, ki je prirejena v največji dvorani velikega umetniškega muzeja, je prvo pričanje o brutalnosti in podlosti nasprotnika. Razstavljeni so kipi Duceja in Führerja ter napisi z najbolj značilnimi besedami obeh voditeljev. Ducejeve besede so povzete iz govora, ki ga je imel 2. decembra 1942: To tudi dokazuje ponovno, da mi negujemo resnico. Prepuščamo pa Američanom in Angležem gojitev laži.

Vpričo šefa nemškega tiska ministra Dietricha in številnih odličnikov ter vseh zborovalcev je imel nac. svetnik Umberto Guglielmotti zanosen nagovor. Omenil je, kako je v septembru 1939 ob pričetku vojne Roosevelt pozval vojujoče se narode, naj se počloveči borba. Pozval je narode, naj preprečijo letalske napade na mesta, ki so daleč od operacijskih področij, zlasti pa na mesta, ki so s svojimi umetniškimi zakladi mogočno prispevala k omiki v preteklih stoletjih. Ameriški predsednik je v svojem pozivu, ki danes doni trpko, s krutim sarkazmom zahteval, naj se ne preliva kri neoboroženega in nedolžnega prebivalstva in naj se omeji ofenziva z bombami in topovi na strogo ugotovljene vojaške objekte. Anglija se je pridružila temu pozivu. Po treh letih od tega dogodka kažejo razstavljeni dokumenti, koliko velja častna obveza svečanih pogodb v svetu krvave in ubijajoče plutokracije. Razstava naj bo svarilo in obtožba, svarilo za vse, ki si še utvarjajo o namerah naših sovražnikov in obtožba zločincev, ki so naredili iz vojne dejanje ustrahovanja in terorizma. Sovražnik je postavil v isto vrsto italijanska in nemška mesta od stolnice v Kölnu do svetišč v Nürnbergu in Hamburgu, do Genove, kraljice Sredozemlja in dedinje tisočletnega rodu vojščakov in pomorskih raziskovalcev, od Beethovnove hiše do Garibaldijevega groba, od porenskih mest, ki so ponos genija nemške tehnike do savojskega Turina, industrijskega Milana, Neaplja, Palerma in Cagliarija, zibelke velikodušnih in železnih ljudi. To dokazuje, da je sovražnik v svoji živinski namer sklenil uničiti dva velika činitelja, na katerih sloni bodočnost in moč Evrope in ki sta vodila človeštvo na vseh področjih. Uničiti hoče romanstvo in germanstvo. Prav zaradi tega je danes in bo v bodočnosti neločljiva zveza med obema narodoma in obema revolucijama. Toda zla namera Anglo-Američanov, ki so postali tekmovalci boljševiških krvnikov, se je zrušila spričo nekrotljivega odpora. Iz porušenih koč, cerkev, zavetišč in mučenih mest, se je dvignil tako v Nemčiji kakor v Italiji en sam krik, neizprosno sovraštvo proti zatiralcu, žilava volja do zmage za vsako ceno. V tem prizadetem prebivalstvu se je vnela zavest o tem, kar domovina od njega zahteva. Zla usoda ne stre duš, temveč jih izpodbudi, da vse tvegajo za obrambo vsega tega, kar je stoletje borbe in krvi ter mučeništva storilo velikega v Italiji, ki se bo pod vodstvom Duceja borila do zmage. Govornik je zaključil, da bo šele tistega dne, ko bodo duhovi padlih pomirjeni, nastala v Evropi in na vsem svetu doba moči in pravice.

Navzoči so s toplim odobravanjem pozdravili zanesene besede nac. svetnika Guglielmottija, nakar so si navzoči podrobno ogledali razstavne dvorane.

Po otvoritvi razstave se je delo kongresa nadaljevalo. Na popoldanski seji je nac. svetnik Guglielmotti ob živahnem odobravanju prebral brzojavko fašističnega ministra za ljudsko kulturo Eksc. Polverellija. Voditeljica finskih organizacij ga. Luukkonen je obširno govorila o junaški borbi Finske proti boljševizmu, direktor inozemskega tiska v rumunskem propagandnem ministrstvu pa je očrtal krepak prispevek Rumunije ki se je pred dvema letoma pridružila silam Osi v borbi proti boljševiškemu napadalcu.

Tesna povezanost Italije in Madžarske tudi na kulturnem področju

Budimpešta, 22. jun. s. Madžarski tisk posveča ob priliki navzočnosti italijanskega ministra za narodno vzgojo Bigginija številne članke kulturnim odnosom med Italijo in Madžarsko. Prve strani listov so v celoti posvečene poročilom o svečani otvoritvi novega sedeža italijanskega kulturnega zavoda za Madžarsko. Ta novi sedež, piše »Pester Lloyd«, je v vojni simbol boljšega in pravičnega evropskega reda, zaradi katerega se Italija in Madžarska borita druga ob drugi z isto vero. Zastopnik fašistične vlade je bil povsod med prebivalstvom Budimpešte sprejet s simpatijami. Minister Biggini je položil venec na spomenik madžarskih junakov ter si je ogledal skupno z ministrom De Ciccom razstavo italijanskih umetnikov pod orožjem. Predsednik ministrskega sveta Kallay je sprejel fašističnega ministra za narodno vzgojo in generalnega direktorja Italijanov v inozemstvu, katera je spremljal minister Anfuso. Z njima se je prisrčno razgovarjal.

Tajnik Stranke sprejel pohabljene oficirje

Rim, 22. jun. s. Tajnik Stranke je ob navzočnosti nekaterih inspektoric ženskih fašijev sprejel 60 oficirjev, pohabljencev in odlikovancev, ki so se vrnili iz vojn in ki tvorijo zbor oficirjev, ki obiskujejo ranjene in pohabljene borce v bolnicah. Hrabrim tovarišem ki jih je predstavil predsednik narodnega združenja pohabljencev Carlo del Croix, je tajnik Stranke goreče nagovoril in jim očrtal smotre duhovne in podporne akcije, ki naj jo opravljajo do tovarišev, ki so se vrnili s front v civilno življenje potem, ko so prelili lastno kri za domovino. Ljubezen in zahvala vsega italijanskega naroda naj jih izpodbuja in dviga.

Krvni delež sportnikov

Rim, 22. jun. s. Italijanski narodni olimpijski odbor poroča: V poročilu predsednika o junaškem in krvnem deležu italijanskih sportnikov, ki bo očrtan v publikaciji, katera bo v kratkem izšla, stoje v ospredju naslednji statistični podatki: padlih 662, odlikovanih za vojaško hrabrost 466, odlikovanih z zlato kolajno 52, od teh 45 po smrti, 7 pa živih, odlikovanih s srebrno kolajno 209, od teh 100 po smrti in 109 živih. Odlikovanih z bronasto kolajno 110, od teh 37 po smrti in 73 živih. Odlikovanih z vojnim križem 95, od teh 22 po smrti in 73 živih.

Ta junaški album, ki obsega samo podatke do 10. junija 1943/XXI, je nujno nepopoln ne samo zaradi tega, ker so še v teku podeljevanja tudi najvišjih odlikovanj za vojaško hrabrost in ugotavljanja slavnih padlih, temveč tudi zaradi tega, ker za mnoge ni mogoče ugotoviti, kakšna je njih usoda, pa je znano, da so bili sportniki.

Rumunija dve leti v vojni

Bukarešta, 21. jun. s. Drugo obletnico vstopa Rumunije v vojno bodo proslavili jutri v vsej državi z verskimi obredi za padle v vojni. V Bukarešti bo otvorjena razstava »Rumunija in vojna«.

Poslovilna avdijenca Kr. poslanika v Sofiji

Sofija, 23. junija. s. Včeraj je kralj Boris sprejel v poslovilni avdijenci in se z njimi dolgo in prisrčno razgovarjal Eksc. grofa Magistratija, Kraljevega ministra Italije, ki je, kakor znano, premeščen v Bern. Ob tej priliki je vladar blagovolil odlikovati Eksc. Magistratija z velikim trakom reda Sv. Aleksandra, ki je najvišje bolgarsko odlikovanje.

Odgoditev predsedniških volitev v Argentini

Buenos Aires, 19. jun. s. Predsednik argentinske republike general Ramirez je izdal odlok, ki odgaja vse shode v zvezi z predsedniškimi volitvami, ki bi morale biti 5. septembra t. l. Z drugim odlokom je odpravil začasnost ustavnih ukrepov sedanje vlade

Cripps v svojih vodah

Bern, 23. jun. s. Iz Londona poročajo, da je minister za letalsko proizvodnjo Cripps kot bivši veleposlanik v Moskvi v Londonu proslavil z govorom obletnico anglosovjetskega zavezništva. Priznal je, da vlada še nezaupanje med angleškim prebivalstvom do Sovjetske zveze. Angleški listi omenjajo težkoče v vojni proizvodnji in zahtevajo, naj angleška diplomacija glede tega intervenira.

Krvavi nemiri stavkujočih v Fordovih tovarnicah

Buenos Aires, 22. junija. s. Newyorški radio je objavil, da je morala vlada v Michiganu proglasiti obsedno stanje v Detroitu, kjer je nastalo, kakor je znano, veliko vznemirjenje med stavkujočimi delavci v Fordovih tovarnah. Newyorški radio je obrazložil ukrep z dejstvom, da je prišlo že do krvavih spopadov, v katerih je bilo 23 oseb ubitih, nad 700 pa ranjenih. Roosevelt je ukazal vojnemu ministru Stimsonu, naj takoj pošlje v to mesto čete

Krajevne borbe na vzhodu

Samo manjše krajevno bojno delovanje — 39 sovražnih letal sestreljenih na zapadu

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 22. jun. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na vzhodni fronti je bilo samo manjše krajevno bojno delovanje.

Nad Ribiškim polotokom je bil z bombami potopljen obalni prevozni parnik.

Nočni napad močnih oddelkov nemških bojnih letal je bil naperjen proti sovjetski oborožitveni tovarni ob Volgi.

Medtem, ko so včeraj podnevi posamezna letala priletela nad nemško ozemlje, je močan oddelek angleških bombnikov preteklo noč napadel zapadno nemško ozemlje in je posebno v stanovanjskih predelih mesta Crefelda nastala zaradi odvrženih rušilnih in zažigalnih bomb velika škoda. Poleg številnih hišnih blokov sta bili razdejani tudi dve bolnišnici. Prebivalstvo je imelo izgube. Doslej je ugotovljena sestrelitev 39 večmotornih bombnikov.

Letalstvo je bombardiralo v noči na 22. junija posamezne cilje na področju Londona in ob angleški južni obali.

Zaščitne enote vojne mornarice so sestrelile pred nizozemsko obalo iz oddelka angleških lovcev 3 letala.

Pri že javljenem nočnem napadu nemških bojnih letal na luko v Bizerti v noči na 21. junija je bilo z bombami poškodovanih 6 velikih trgovskih ladij in 2 enoti vojne mornarice.

Finsko vojno poročilo

Helsinki, 22. jun. s. Finsko vojno poročilo javlja o živahnem borbenem udejstvovanju na fronti Aunuške ožine. V zapadnem odseku te fronte, so finske čete uničile 26 sovražnih utrdbic. V srednjem odseku fronte je finska patrulja rušilcev pognala v zrak dve kazenati in eno utrdbico in eno zaklonišče čet s posadkami. V vzhodnem odseku fronte so finske čete odbile napad sovjetske stotnije. Z ostalih front ne poročajo o pomembnih dogodkih.

Uničevanje sovjetske industrije

Berlin, 22. jun. s. V dopolnilo današnjega poročila nemških oboroženih sil se doznava, da je napad nemškega letalstva v pretekli noči na sovjetske tovarne ob Volgi odločno uspel navzlic živahnemu ognju sovražnega protiletalskega topništva in navzlic nočnim lovcem ter zaščiti z zapornimi baloni. Nekaj minut po eksplodiranju prvih bomb velikega kalibra so nastali v objektih veliki požari. Eno izmed nemških letal, ki so se udeležila te akcije, se ni vrnilo na oporišče.

Doznava se nadalje, da so nemška izvidniška letala ugotovila na področju Jaroslava, ki je bilo predvčerajšnjim bombardirano, kakšen uspeh je imela akcija. Štiri velike tovarne in dve skupini industrijskih naprav so bile popolnoma uničene, sosednje naprave pa je požar hudo poškodoval.

44 angleških bombnikov sestreljenih pri enem napadu

Berlin, 22. jun. s. Po novih poročilih, ki so danes prispela nemškim poveljništvom, je angleško letalstvo med nočnim napadom na ozemlje zapadne Nemčije izgubilo 44 večmotornih bombnikov, kar so priznala tudi angleška poročila.

V 24 urah uničenih 71 sovražnih letal

Berlin, 22. jun. s. Iz vojaškega vira se doznava, da so nemški lovci in protiletalska obramba danes zjutraj sestrelili med poizkusom sovražnega napada na Nemčijo in Nizozemsko 27 večmotornih letal. Če dodamo k tem izgubam že objavljeno izgubo 44 letal, ki so bila sestreljena med terorističnim napadom na stanovanjske okraje v Krefeldu sledi, da so Angloameričani izgubili v manj kot 24 urah nad nemškim ozemljem 71 letal.

Nemški narod preveva neupogljiva volja

Berlin, 22. jun. s. Včeraj in danes so se v Berlinu sestali predstojniki nemških propagandnih uradov. Ob tej priliki so poročali o raznih aktualnih vprašanjih političnega in vojaškega značaja zastopniki narodno socialistične stranke, oboroženih sil in države. Državni svetnik Schieber, šef urada za vojne dobave ter šef ministrstva za oboroževanje in strelivo, je govoril o razvoju narodnega dela v nemški vojni industriji. Maršal Milch je na široko očrtal letalsko vojno. Zborovanje se je zaključilo z govorom propagandnega ministra dr. Göbbelsa, ki je govoril o vprašanjih, katera so nastala po letalski vojni ter je očrtal pomožne in odporne mere za prebivalstvo zapadne in severno-zapadne Nemčije, ki je posebno prizadeto zaradi sovražnega letalskega terorja. Omenjajoč svoje nedavno potovanje po teh področjih, je minister izjavil, da je morala prebivalstva v zapadni Nemčiji odlična in da je ves nemški narod odločen obvladati sovražnikovo zlohotnost in preprečiti njegove utvare. Nemški narod je danes skupina, ki jo preveva neupogljiva volja. Njegova volja in njegov pogum sta združena z genijalnostjo voditeljev, enim izmed glavnih činiteljev za dosego neizbežne zmage.

Upor v Iranu

Pokret, ki je naperjen proti angloameriškim zatiralcem, se naglo širi

Ankara, 22. junija. s. Čete z Nadirom Quašquajem so se uprle v Iranu. Upor je naperjen proti Angležem. Uporniki so napadli in potolkli policijo, ki je stražila petrolejska področja in ceste, po katerih gredo oskrbovalne kolone proti Rusiji. Napadli so nekaj večjih vlakov; potem ko so pobili spremstvo, so se uporniki polastili živeža, orožja in streliva. Uporne čete, katerim so se pridružile številne tolpe civilistov, skušajo razširiti nemire tudi na severne pokrajine, ogrožajoč s tem zvezo med Perzijskim zalivom in sovjetskimi mejami. Po krvavih borbah so zasedle mesto Firuzatas in druge kraje. Teheranska vlada je na ukaz Anglosasov poslala proti upornikom 5 kolon pod poveljništvom generala Šaha Baktoja. Ena izmed teh kolon, ki je padla v zasedo, je bila potolčena in razpršena.

Dve čungkinški armadi uničeni

Poročilo štaba japonskega ekspedicijskega zbora na Kitajskem

Nanking, 22. jun. s. Tiskovni odsek štaba japonskega ekspedicijskega zbora na Kitajskem je objavil, da so Japonci dejansko uničili dve čungkinški armadi med sedanjo veliko ofenzivo, japonske čete pa tudi zaključujejo operacije v odseku Hopeja južno od reke Jangce. Poročilo nadalje poudarja, da je imel sovražnik od 1. do 10. junija 9.417 mrtvih in da je bilo zajetih 488 sovražnikov. Zajeti vojni plen obsega 25 topov, 81 težkih in lahkih strojnic in nad 1.000 pušk. V vojnih operacijah je padlo od pričetka te vojne 45.000 sovražnikov, ujetih pa je bilo 6.411. Protiletalske baterije so sestrelile 14 sovražnih letal, zajetih je bilo 16.000 ton brodovja, kakor tudi 115 topov, 552 težkih in lahkih strojnic in 6.000 pušk.

Hud potres v Turčiji

Nad 7000 ranjenih — Število smrtnih žrtev še ni ugotovljeno — Veliko razdejanje

Ankara, 22. junija. s. Po nadalnjih vesteh glede potresa v nekaterih turških področjih se doznava, da znaša število ranjenih 7000. Mrtvih še ni bilo mogoče prešteti. Iz področja Adapazarija so ranjence prepeljali v Izmit in jih spravili v bolnice in šole. Kakor vedno po velikih potresnih sunkih, so tudi to noč divjale nevihte, ki so še poslabšale položaj prizadetih. Doznava se nadalje, da so občutili lahke potresne sunke skoraj v vsej Anatoliji. Zelo hudo škodo so utrpeli tudi kraji Keyde Hendek in Arifije. Koliko žrtev je bilo v teh krajih, se še ne ve. Tudi v Ankari, Smirni in Boru so čutili močne potresne sunke. Telefonske zveze med Carigradom in prizadetimi kraji so še vedno prekinjene. Opozovalnica v Carigradu je objavila, da je bil potres mnogo jačji, kakor potres, ki je pred tremi leti porušil mesto Elsindžan.

Carigrad, 22. junija. s. Po zadnjih vesteh, ki so prišle iz krajev kjer je bil potres, naj bi doslej našteli 1304 mrtve. Mnoga trupla so se pod ruševinami.

Sofija, 22. junija. s. Minister Pomebov je danes obiskal turškega ministra in mu izrazil sožalje kralja Borisa ob žrtvah potresa v Turčiji.

Razširjenje zakonov na Karpatsko Rumunijo

Bukarešta, 22. junija. s. Ob drugi obletnici vstopa Rumunije v vojno je bil razširjen civilni zakonik in trgovinski zakonik za Karpatsko Rumunijo.

Statut Transnistrije

Odesa, 22. jun. s. Dekret, ki ga je podpisal maršal Antonescu o novem statutu Transnistrije, je vzbudil navdušene manifestacije veselja in hvaležnosti med prebivalstvom. V Odesi se je prebivalstvo zbralo pred vladno palačo v zahvalni manifestaciji, ki je dolgo trajala. Z novim statutom je Rumunija izbrisala vsa znamenja boljševiške oblasti na tem področju.

Občni zbor Muzejskega društva

Glavno pozornost je društvo tudi lani posvečalo izdajanju svojega glasila „Glasnika Muzejskega društva“

Ljubljana, 23. junija.

Snoči proti večeru je bil v čitalniških prostorih Narodnega muzeja letošnji občni zbor Muzejskega društva za Slovenijo. Predsednik rektor dr. Milko Kos je pozdravil navzočno članstvo in zastopnike. Med tem je bil kot zastopnik IV. prosvetnega oddelka Visokega komisariata insp. Silvo Kranjc in kot zastopnik Prirodoslovnega društva njegov predsednik prof. dr. Košir.

Pred prehodom na dnevni red se je občni zbor spomnil vseh lani umrlih članov. Med njimi sta tudi dva častna člana: prof. Paulin in prof. Ferdinand Seidl. Prof. Paulin je bil izvoljen za častnega člana že leta 1911, profesor Seidl pa leta 1915. Oba sta bila počaščena s častnim članstvom ker sta si pridobila velike zasluge na znanstvenem področju in pri raziskavanju slovenske zemlje. V društvenem glasilu so bile priobčene mnoge njunih važnih razprav. Lani so umrli tudi: prof. dr. Gregor Krek, ki se je vedno zanimal za društveno delovanje, profesor glasbe Josip Kamnikar v Osijeku, finančni višji svetnik Perpar in inž. Anton Klinar. Zborovalci so počastili njihov spomin stoje in s kratkim molkom.

Društvo je lani delovalo po smernicah pravil in imelo lepe uspehe. Predvsem je šlo odboru za vzdrževanje kontinuitete, da bo mogoče po vojni obnoviti delovanje v vsem prejšnjem obsegu. Nadaljevalo je z izdajanjem svojega glasila Glasnika Muzejskega društva, za kar gre zahvala vsem podpornikom, med katerimi je na prvem mestu Visoki komisariat, ki je naklonil 11.000 lir. Zahvala velja tudi vsem zvestim članom, časopisju in ravnatelju Narodnega muzeja, ki je dal društvu vedno na razpolago prostore za sestanke in seje.

Ker je izvoljeni tajnik odsoten, so si njegovo delo razdelili in ga opravili trije drugi odborniki. Računski zaključek je letos za nekaj lir slabši kakor lani. Dohodkov je imelo društvo 19.095 lir, izdatkov pa 19.672 lir. Trenutno ima gotovine 11.037.16 lire. Stroški so se nekoliko zvišali zaradi majhnega povišanja honorarjev za članke. Na drugi strani je bilo lani veliko večje zanimanje za stare društvene publikacije, ki so jih precej kupovali. Revizorji so našli poslovanje odbora v najlepšem redu in so predlagali razrešnico s pohvalo, kar so zborovalci soglasno odobrili.

Društveno glasilo Glasnik je izšlo o božiču kot XXIII. letnik. Poslano je bilo v zamenjavo na 100 naslovov. Med novimi društvi, ki prejemajo publikacije Muzejskega društva v zameno za svoje publikacije, sta sedaj tudi Schweizerische Gesellschaft für Urgeschichte v Frauenfeldu in Društvo profesorjev juridične fakultete v Ljubljani. S tremi naslovi je bilo lani mogoče obnoviti stike in izmenjati publikacije. Ob občnem zboru leta 1942 je bilo v kartoteki 220 naslovov v zameno prihajajočih revij. Kot posebne pošiljatve so prišle v društveno knjižnico razne slovenske knjige. Ravnateljstvo Narodnega muzeja je odkupilo iz društvene knjižnice 302 knjigi za 3000 lir. Glasnik je lani izšel na 128 straneh in so ga člani prejeli za 20 lir članarine. Vseboval je razprave iz domače zgodovine in druge.

Po kratkem odmoru je bil pri volitvah izvoljen ves lanski odbor, ki ga sestavljajo: rektor dr. Milko Kos kot predsednik, ravnatelj muzeja dr. Josip Mal, knjižničarka univerzitetne knjižnice Melita Pivec-Steletova, univ. prof. Jakob Kelemina, univ. prof. dr. Jože Turk, insp. Silvo Kranjc, prof. Maks Miklavčič, vršil dolž. rav. Etnografskega muzeja dr. Rajko Ložar in prof. Stanko Jug kot odborniki. Preglednika računov sta višji insp. Hugo Turk in prof. dr. Valter Bohinc.

Pri slučajnostih je bilo sklenjeno, da se poviša društvena članarina za prihodnje leto od 20 na 30 lir. Po polurnem zborovanju je predsednik zaključil zborovanje z zahvalo vsem sodelujočim.

Naročite se na »Dobro knjigo«

Izpred okrožnega sodišča

Z uradnih ad akta položenih povzetnic je odlepljal kolke in jih prodajal ljubljanskim trafikantom

Ljubljana, 23. junija.

Železniški uradnik F. S. je prišel v Ljubljano šele nedavno. Prej je služboval v večjem mestu na severovzhodu bivše Jugoslavije. V prvih mesecih je bil v Ljubljani brez službe. V tem času je večkrat posedal po ljubljanskih parkih, medtem ko je čakal, da bi bile ugodno rešene njegove prošnje za namestitev. Nekoč se je seznanil z neznancem, ki je potoval skozi Ljubljano. Govorila sta tudi o znamkah in neznanec mu je pokazal steklenico, v kateri je bila neka tekočina. Povedal mu je, da je mogoče z njo zbrisati z znamk in kolkov žige. Preden sta se poslovila, mu je neznanec steklenico s tekočino podaril in F. S. jo je spravil doma, ne da bi mislil, za kaj jo bo rabil.

Kasneje se je njegovo gmotno stanje vedno bolj slabšalo, dasi je dobil službo. Huda bolezen v družini je preobrnila vse njegove račune, kako se bo zopet rešil dolgov, ki si jih je nakopal že pred selitvijo. Bil je v veliki stiski, posebno ker ima otroke. Tedaj se je spomnil steklenice, ki mu jo je podaril neznanec. V uradu, kjer je delal, je bilo veliko uradnih spisov povzetnic, na katerih so bili prilepljeni kolki in ki so jih položili ad akta. Bil je prepričan, da ga ne bo nihče zalotil, če se polasti teh kolkov. Da bi njegovi tovariši ne opazili, kaj počenja, je zahajal v urad tudi ob nedeljah. Kmalu je imel že lepo število kolkov, s katerih je zbrisal žige bolj ali manj posrečeno. Poslal je svojo 10letno hčerko, naj jih ponudi trafikantom v nakup. Dekletce je imelo precej uspeha. Nekoliko zato, ker je znalo lepo prositi in je trdilo, da prodaja kolke, ker doma stradajo, nekoliko pa tudi, ker so se nekateri trafikanti polakomnili zaslužka.

Da prodaja F. S. kolke, je opazil nekdo, ki je potem z anonimnim pismom opozoril obtoženčevega predstojnika, naj bo nanj pozoren. V začetku mu niso mogli priti na sled. Kasneje, ko je bilo vlomljeno v omaro, kjer so bili spravljeni stari uradni spisi, pa je njegovo kaznivo početje prišlo na dan. F. S. je bil aretiran, v uradu pa je posebna komisija ugotavljala obseg škode.

V ponedeljek se je moral F. S. zagovarjati pred sodnikom poedincem dr. Alojzijem Rantom. Obtožnica, ki jo je zastopal državni tožilec Branko Goslar, je poleg F. S. obremenjevala tudi neko trafikantinjo, ki so zanjo zvedeli, da je kupila kolke od obtoženčeve hčerke. Obtožnica je v tenorju navajala, da je F. S. od februarja 1942 do januarja 1943 kemično brisal žige na kolkih, ki jih je odlepljal od povzetnic. Odlepil je kolkov v nominalni vrednosti 24.207.25 lir in v nadaljnji neugotovljeni skupni nominalni vrednosti kolkov ki jih je odlepil s povzetnic za mesec marec 1942. Te kolke je potem obtoženec prodajal neznanim kupcem, kakor da ne bi bili rabljeni, dasi so bili rabljeni. Obtožen je bil, da jih je prodal najmanj za 1500 lir.

Obtožena trafikantinja je kupila od oktobra do marca kolkov za najmanj 251 lir. Prodala jih je za 68 lir. Ker je v kazenskem zakonu zagrožena kazen že za samo odstranjevanje žigov, je obtožnica zahtevala za glavnega obtoženca kazen po dveh paragrafih: 226 in 228 k. z. Po prvem se krivec kaznuje s strogim zaporom do petih let in denarno kaznijo, po drugem pa s strogim zaporom do 6 mesecev ali v denarju do 5000 lir. V obeh primerih je obvezen odvzem korpora delikti. Obtožena trafikantinja je odgovarjala samo po drugem paragrafu.

Obtoženec je dejanje priznaval in se zagovarjal, da se je lotil odlepljanja in prodajanja kolkov v stiski. Zanikal je le, da bi se njegove manipulacije začele že v februarju, kakor je navajala obtožnica. Prvič se je lotil odlepljanja šele v avgustu. Prav tako se je branil, da bi bila vrednost odlepljenih kolkov tako visoka, češ da se je nekaj zavitkov povzetnic izgubilo.

Tudi drugoobtoženka je dejanje priznavala. Kupila je kolke, dasi je bilo na nekaterih opazno, da so bili že uporabljeni, zgovarjala se, da je prodajala v trafiki šele nekaj mesecev in da ni imela prave prakse. Dekletce, ki je prodajalo, je trdilo, da nima sredstev za hrano in da prodaja kolke, ki so bili prej kupljeni za neko prošnjo.

Priče niso izpovedale ničesar bistveno novega. Po kratkem premisleku je sodnik spoznal oba za kriva. Obsodi je F. S. na pet mesecev strogega zapora in 100 lir denarne kazni, pogojno za tri leta. Trafikantinja je bila obsojena na 500 lir denarne kazni, pogonjo za tri leta. Zaplenjeni kolki se obema odvzamejo. Državni tožilec je prijavil priziv zaradi prenizke kazni, trafikantinja pa priziv zaradi krivde in kazni.

Par čevljev je zmanjkalo

Tončka K. prodaja po hišah razne drobnarije. Ima že nekaj stalnih odjemalcev, ki jih obišče od časa do časa. Dasi je bila pred leti že trikrat kaznovana, se ni sedaj nihče pritožil nad njenim obnašanjem. Nikjer ni nič zmanjkalo, dokler ni nekega dne posetila Ivana Ž. Ta je skrbel za čevlje nekega profesorja. V času njenega obiska je imel pri sebi dva para njegovih čevljev. En par je bil pod stolom, na katerega se je vsedla Tončka. Četrt ure po njenem odhodu je opazil, da so čeviji zmanjkali. Neprijetno izgubo je priznal profesorju in mu obljubil povrniti škodo za čevlje iz svojega. Profesor ga je prisilil, da je prijavil tatvino. Ker v času tatvine po oškodovančevem spominu nihče drugi ni bil v sobi, kjer so bili čevlji, kakor Tončka, je sum padel nanjo. Morala je pred sodnika, dasi je ves čas zanikala tatvino.

Tudi na razpravi se je odločno branila, da bi bila ukradla čevlje. Razen pričevanja oškodovanca, ki tudi ni moge izraziti več kakor sum, da jih je ukradla obtoženka, ker v tistem času ni bilo v sobi nikogar drugega, in pa obtoženkine preteklosti, ni bilo nobenega dokaza ali indica za njeno krivdo. Oškodovanec, ki je bil zaslišan za pričo, je zahteval povrnitev čevljev ali pa 400 lir.

Sodnik je obsodil Tončko na tri mesece strogega zapora in eno leto izgube častnih pravic ter na povračilo odškodnine oškodovancu. Tončka je takoj prijavila priziv zaradi krivde in kazni. Vsa v solzah je venomer zatrjevala, da ni kriva in da ni ona ukradla čevljev.

Gozdovi dajejo že gobe

Največ je zdaj v gozdovih borovnic, a nabiralci nalete tudi na gobe, ki jih pa zdaj še ni naprodaj na trgu

Ljubljana, 23. junija.

Zdaj lahko govorimo o pravi poplavi borovnic na živilskem trgu. Pred tedni so bile borovnice še redkost na trgu in marsikdo se je bal, da jih tudi letos ne bo naprodaj več kakor lani. Toda čim je ta črna mana začela bolje zoreti, so gozdove napolnile trume nabiralcev, kakor da so se organizirali pri delu, da ni mogel več ostati nedotaknjen noben grmiček borovnic. Dan za dnem se zgrinjajo v gozdovih množice nabiralcev, sad njihovega dela je pa razstavljen na živilskem trgu. Šele zdaj smo bolje spoznali, kakšno bogastvo krijejo gozdovi že samo v borovnicah. Na prvi pogled so ljubljanski gozdovi majhni, po tem pa, koliko borovnic so nam dali že doslej, so res pragozdovi. Sicer na trgu niso naprodaj le borovnice ljubljanskih gozdov, temveč tudi okoliških, vendar imata pri tem glavni delež Golovec in Rožnik. Zdaj se pa v gozdovih že zelo pozna, da so nabiralci več dni pri neprestanem delu, tako da naši gozdovi poslej ne bodo več tako radodarni.

Toda naši gozdovi dajejo vse leto; če ne drugega pa suhljad. Sicer pa nekateri tudi jemljejo od gozdov, ne da bi jim kdo dajal. Borovnice so v resnici pravi dar, ker je nabiranje povsem svobodno. Zdaj bi morali biti zadovoljni že samo s tem darom; toda gozdovi so nam začeli ponujati tudi že gobe. Ko ne bo več borovnic, bomo obiskovali gozdove zaradi gob, a že zdaj se nekateri vesele kostanja, ker so kostanji tako obilno zacveteli te dni.

Pred dnevi so nas okoličani, ki so stikali za gobami na Golovcu, presenetili že s celimi košarami krasnih gobanov (»jurčkov«). Ob tem času navadno še ni letnih gobanov, vsaj toliko ne. Posamezne gobane so naši gobarji letos našli že v prvi polovici maja. Da se je letos tako zgodaj začel čas, si razlagajo z zgodnjo pomladjo. Baje je tudi junijsko deževje precej pripomoglo, da že rase toliko gob. Pravimo: »toliko«, a s tem ni rečeno, da se zdaj gobe ponujajo v naših gozdovih na vsakem koraku. Poleti ni nikdar toliko gob kakor jeseni. Zato je tudi razumljivo, da gobarji zdaj ne ponujajo gob na trgu. Nekateri prodajajo gobe neposredno svojim stalnim ali drugim dobrim kupcem.

Ljubljanski gobarji, ki so se tako pomnožili zadnja leta, pa ne stikajo v gozdovih le za gobami, ki so sicer v splošnem najbolj priljubljeni, temveč tudi za številnimi drugimi užitnimi gobami, ki so tudi že začele rasti. Posebno mnogo je že nekaj časa bisernic, ki tudi navadno rasejo bolje šele jeseni. Pojavile so se tudi že prve užitne golobice. Novinci pa morajo biti zdaj zelo previdni, ker rase mnogo strupenega kukmaka, zelenega, ki je na pogled tako vabljiva goba in sicer nič na nji ne izdaja laiku, da je strupena. Teh gob tudi ni navadno toliko ob tem času kakor zdaj. Nekaj nenavadnega je, da so začele rasti nekatere gobe, ki se njih čas začne šele jeseni. Kakšna pa bo gobja letina, zdaj še ne moremo soditi.

Včeraj je nabiralce borovnic prestrašila nevihta, tako da so zgodaj opustili nabiranje. Zato je bila menda tudi danes večja gneča pri prodajalcih na trgu; blaga je bilo manj kakor prejšnje dni. Sicer pa, kakor rečeno, poslej ne bo več toliko borovnic, ker so jih mnogo že pobrali. Poleg borovnic je bilo naprodaj davi tudi malo domačih češenj.

Dobro so bili založeni branjevci. Največ so imeli uvoženega stročjega fižola, ki smo ga tako težko pričakovali. Zdaj ga je toliko, da ga ne bodo tako lahko razprodali. Razen stročjega fižola je bilo naprodaj še mnogo lepih zeljnatih glav. Nekaj več kakor prejšnje tržne dni je bilo danes tudi kumar in precej uvožene čebule, tako da je zdaj dovolj domače in uvožene čebule. Danes ni tudi primanjkovalo domače cvetače. Kakor vselej zadnje čase je seveda prevladovala glavnata salata, ki je je naprodaj dovolj tudi pri branjevcih, ne le na zelenjadnem trgu pri zelenjadaricah. Z razmerami na zelenjadnem trgu so gospodinje zdaj lahko zadovoljne, pač si pa žele, da bi bilo naprodaj več domačega graha.

Z Barja že vozijo seno

Ljubljana, 23. junija

Ljudje so si že nestrpno želeli lepega vremena. Dež, ki je prejšnji teden skoro nepretrgoma zalival vrtove in polja, je grozil, da bo napravil veliko škodo. Po vrtovih so nekateri pregosto posejani pridelki že gnili.

Nastopil je tudi že čas košnje. Letos si lastniki travnikov še posebno žele, da bi spravili seno čim prej in čim bolj presušeno pod streho. Tako so se kosci konec prejšnjega tedna vztrajno ozirali v nebo, kdaj se bo zjasnilo. Krim se je pa skrival za oblaki in ni hotel uslišati prosečih pogledov. Nekateri so hoteli v nestrpnosti doseči prednost. Lotili so se košnje, čim je za nekaj ur posijalo solnce. Mokro seno so morali spraviti v kopice in je tam čakalo, dokler ni v soboto posijalo solnce.

V soboto so že na vse zgodaj zjutraj zapele kose. V Mestni log, na Barje in drugam je odšlo na delo mnogo koscev. Že v soboto so pokosili mnogo travnikov, posebno tam, kjer je prišel na pomoč kosilni stroj. Trava je letos precej redka. Ponekod zaradi slabe rasti, drugod, to je na travnikih, ki so bliže mesta, pa ker so na njih gospodarili nepoklicani kosci že davno, preden se je začela košnja.

Sedaj se vsako jutro pomikajo na Barje in v Mestni log dolgi vozovi. Večinoma sta zvezana dva skupaj, včasih pa je zadaj privezan še kosilni stroj. Zvečer se vozovi vračajo zvrhano naloženi s senom. Snoči in predsnočnjim se je vrstil na Ižanski cesti voz za vozom. Podobno po Cesti na loko, koder vozijo seno s travnikov na Rakovi jelši in z Barja, kolikor ga je tostran Ljubljanice.

Kje vozijo seno domov skozi mesto, je mogoče ugotoviti, ne da bi videli vozove. Ceste so že sedaj zelo nastlane s senom, ki odpada med vožnjo z vozov. Na cesti ne leži dolgo, ker ga brž poberejo rejci kuncev, ki so jim tudi taki prispevki za njihove zimske zaloge dobrodošli.

Mnogo se raztresa sena tudi zato, ker ga nekateri, ki imajo travnike dostopne nepoklicanim rokam, spravljajo domov, čim je vsaj malo uvelo. Delo jih lovi in tako so vozovi bolj slabo naloženi. Toda ponekod res ni druge rešitve. Z nekaterih travnikov so brezvestni tatovi odnesli cele kopice krme.

Sportni pregled

Ljubljana—Hermes—kombinirano moštvo

Jutri ob 18. se bo začela na igrišču SK Ljubljane prijateljska tekma med enajstoricama, sestavljenima iz igralcev najboljših ljubljanskih klubov. V prvi bodo nastopili igralci Hermesa in Ljubljane, v drugi pa igralci, ki so ojačili ljubljanske klube šele nedavno in so prej nastopali v drugih klubih bivše dravske banovine, predvsem v ISSK Mariboru, Železničarju in Rapidu. Predtekmo bosta igrali rezervi Marsa in Hermesa in sicer za prvenstvene točke. Začela se bo ob 16.30.

Glavna tekma bo nedvomno zanimiva, ker bo skoro medmestna tekma. Sicer ljubljanski prijatelji nogometa vse v kombiniranem moštvu nastopajoče igralce že dobro poznajo, ker pa bodo prvič nastopili skupno, bo njihov nastop privlačen. Enajstorica bo dovolj močna, da bo krepko zaposlila moštvo, sestavljeno iz igralcev Hermesa in Ljubljane. Ker bo odigrana v večernih urah, ko sonce že ni več tako močno, smemo pričakovati, da bodo zaigrali nastopajoči po svojih najboljših močeh.

Večerna ura je primerna tudi za gledalce. Kdor bo šel v popoldanskih urah v kopališče, bo ob 18. še vedno lahko posetil tekmo. Vabimo prijatelje našega nogometa, da se tekme udeleže v čim večjem številu. Tekma ima namreč dobro delni smoter. Del dobička bo poklonjen slepcem, del pa igralcem iz kombiniranega moštva, ki so v težavnem položaju.

Mladinski turnir SK Marsa

SK Mars bo priredil v nedeljo 27. t. m. mladinski pokalni turnir po točkah. Udeleži se ga lahko neomejeno število moštev. Vse tekme bodo v nedeljo na igrišču Marsa za Kolinsko tovarno z začetkom ob 9. dopoldne.

Tvrdka »Spectrum« je darovala za zmagovalca tega turnirja pokal, drug pokal pa je daroval prireditelj. Če se bo turnirja udeležilo več kako štiri moštev, bo tretjeplasirani dobil lično plaketo. Nastopiti sme izključno mladina do starosti 14 let.

Vsi klubi, ki bodo sodelovali na gornjem mladinskem pokalnem turnirju, naj pošljejo svoje delegate v petek 25. t. m. ob 17. v prostore nogometne zveze. Tam bo opravljeno žrebanje in se bodo eventualno napravile potrebne spremembe propozicij.

SK Mars.

Švedska — Švica 1:0 (1:0)

Mednarodna nogometna tekma Švedska-Švica je bila odigrana v nedeljo v Stockholmu pred 15.000 gledalci. V prvem razdobju tekme so Švedi zelo prevladovali. Že v 2. minuti so zabili zmagonosni zgoditek. Švicarski vratar Ballabio Sandbergovega strela ni mogel ubraniti.

V drugem polčasu so prešli Švicarji v napad, domača obramba pa je vzdržala vse njihove nalete. Zmaga Švedske je vsekakor zaslužena.

*

— **SK Žabjak.** V četrtek 24. junija t. l. igra ob 10. uri dopoldne prvo in rezervno moštvo med seboj trening tekmo na igrišču Hermesa. Istotam igrajo juniorji z juniorji Hermesa (mladina) ob 9. uri trening tekmo. V petek 25. junija bo ob 19.30 obvezen sestanek prvega moštva in rezerve v klubski sobi. Zaradi nedeljskih tekem se vabijo vsi da se ga sigurno udeleže. Ovsenik, Zadel in drugi sigurno.

— **Tekme na Dunaju.** Binkoštni prazniki so prinesli naslednje izide: WAC - Wacker 3:1, Wiener Sportklub - Rapid 5:4, Austria - Floridsdorfer AC 3:1, Floridsdorfer AC - FC Wien 6:4, WAC - Wiener Sportklub 4:4.

— **Medmestna nogometna tekma Augsburg - München** se je končala z malo pričakovano zmago Augsburga 3:1 (2:0). Tekma je bila v Augsburgu.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Sreda, 23. junija: Agripina, Edeltruda, Eberhard.

Jutri: Četrtek, 24. junija: Sv. Rešnje telo, Janez Krstnik.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Nocoj nič novega.

Na praznik matineja ob 10.30.

Kino Union: Nestanovitno srce.

Kino Sloga: Dobljena igra.

Kino Moste: Prva žena.

PRIREDITVE NA PRAZNIK

Kinematografi nespremenjeno.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Dr. Kmet, Bleiweisova cesta 43; Trnkoczy ded., Mestni trg 4; Ustar, Šelenburgova ulica 7.

Jutri: Mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; Ramor, Miklošičeva cesta 20; Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

Praznično dežurno zdravniško službo bo opravljal od srede od 20. do petka do 8. zjutraj mestni zdravnik dr. Ivan Logar, Cesta 29. oktobra 7.

Spodnja Štajerska

— **Morilec Konrad Wiltschnig usmrčen.** V Budini je umoril 4. maja 26-letni Konrad Wiltschnig, doma iz okolice Dornave, Alojzija Zimmermana in njegovo hčerko Marijo Kovačič. Morilca so takoj izsledili in aretirali. Pred sodiščem v Mariboru je priznal, da se je hotel polastiti večje vsote denarja. Razmere pri Kovačevih je dobro poznal, ker je bil večkrat pri njih. Že lani v novembru je vlomil v Kovačičevo stanovanje te odnesel več oblek in 448 mark. Ker po umoru ni našel v hiši denarja, je pobral nekaj obleke in živil. Obsojen je bil na smrt in takoj usmrčen.

— **Razstava dragocenih starih ur.** Po razstavi zgodovinskih celjskih mestnih slik je priredila celjska Ljudska knjižnica zanimivo razstavo starih ur. Razstavljene so mojstrovine umetnostne obrti iz časov pred 100 do 200 leti.

— **Novi grobovi.** V Mariboru je umrla vpokojenka Josipina Fras, stara 62 let. Na Pobrežju sta umrla vpokojenec Josip Drofenik, star 67 let in delavčeva žena Alojzija Kaiser, roj. Koch, stara 24 let. V Rečici ob Savinji je umrla gostilničarka Antonija Steblovnik, roj. Pirtošek, stara 80 let. V Poljčanah je umrla zasebnica Josipina Golob, stara 58 let, v Ljubečnem pri Celju pa bivša gostilničarka Ana Ropan roj. Planinšek.

— **Učitelji so zborovali.** V Slov. Bistrici so zborovali v sredo 16. t. m. učitelji slovenjbistriškega šolskega okrožja. Najprej so zborovalci prisostvovali vzornemu pouku o političnih dogodkih, ki ga je vodil nadučitelj Wohnsiedel, potem je pa predaval šolski ravnatelj Kolbel iz Konjic o zbiranju zdravilnih zelišč. Šolski ravnatelj Gebhart je predaval o svetovnem nazornem pouku. Sledilo je poročilo šol. svetnika Schnellerja o šolstvu v šolskem okraju Maribor — jug. Po skupnem obedu so si zborovalci ogledali novo ljudsko šolo.

Iz pokrajine Trieste

— **Nezgode.** Na postaji v Aurisini se je pripetila v nedeljo manjša nesreča. Premikač Enrico Blarison, star 19 let, iz Cober d'Orta (Udine), je padel pod premikajoči se vagon. Dobil je poškodbe po vsem telesu. Prepeljali so ga v bolnišnico v Triestu.

— **Zborovanje zveze trgovskih nameščencev.** V petek je v Triestu zboroval odbor zveze trgovinskih nameščencev, ki je obširno razpravljal o perečih strokovnih zadevah in delu zveze. Referate o posameznih vprašanjih so podali sindikalni tajniki, razprav pa so se udeležili vsi navzoči.

— **Julijska vojna razstava.** V soboto se je končala julijska vojna razstava v Triestu, ki je dosegla velik uspeh. Številne razstavljene slike so bile odkupljene. V celoti je razstavo obiskalo v 35 dneh 15 tisoč obiskovalcev.

— **Križec za vojaško hrabrost.** Triestski župan je spreje lKatarino Uckarjevo. Izročil ji je v imenu vrhovnega poveljstva Oboroženih sil križec za vojaško hrabrost, ki je bil z njim odlikovan njen sin Bruno Uckar, sedaj v ujetništvu.

— **Zvezni tajnik v Redipuglii.** V torek, 15. t. m., je obiskal Redipuglio Zvezni tajnik v družbi večjega števila skvadristov. Počastil je spomin padlih ob obletnici bitke na Piavi. V Redipuglii je pokopanih 60.000 trupel neznanih vojakov.

Malo jezikovne paše

»Je začenjal stavke s pomožnim glagolom ali z veznikom. In si je domišljal, da je odkril zadnjo skrivnost lepe slovenščine. Jeli? — Dali ste opazili? — Je dejal... Je bilo tako. — Je ta gospa zdrava? — Si bil tam? — Je tako? — Je govoril in delal vedno drugače. — Je srečal prijatelja. Je prijatelj dejal: Se imaš kako? Je zdrava žena? Je sin kaj pisal? Se je hčerka res prehladila? Je brat zadovoljen. — Je ves vdrt kakor votel. Je višji od človeka.«

In — človeku se upira, da bi še nabiral podobne primere spakljivega pisanja. Baje je tudi v takšnem jeziku, svojstven čar, vendar še nismo tako očarani, da bi vsi začeli postavljati stavke na glavo. Srečni se pa tudi ne čutimo tako zelo, ko čitamo takšne umetnine, da bi nas ne obhajale slabosti. Kljub temu ne moremo prezreti novega jezikovnega sloga, ki se uveljavlja vedno bolj tudi v našem leposlovju, da se lahko upravičeno bojimo že za lepo besedo — leposlovje, da se ne sprevrže v grdoslovje.

V spodobni slovenščini so se doslej začenjala vprašanja z »ali«: Ali si ga videl? Ali pojdeš? Ali je zdrava? Ali je kaj pisal? — Včasih so pa tudi pisali: Dali ga poznaš? Dali bo lepo vreme? Dali je bil on? Jeli? Vse to je lepo slovansko, če že ni slovensko. Ko pa čitamo stavke, ki se začenjajo kakor po popravilu s pomožnim glagolom, z besdicami, povezanimi sicer z drugimi besedami kje sredi stavka, nam zazvene v ušesih zelo podobne besede, ki pa najbrž niso slovenke: »es ist«, »das ist«, »Ist der Mensch noch da?«, »es war«, »es sei«...

Vzemite v roke spise našega najboljšega humorista — Milčinskega! V njih boste naleteli na stavke, ki se tako smešno začenjajo »je«. Umetnost je (kdo drug bi zapisal: Je umetnost...) če zna humorist prilagoditi tudi jezik vsemu značaju svoje stvaritve, da so že stavki sami na sebi smešni. Da, umetnost. Ali pa verjamete, da je umetnost tudi, če kdo posnema humorista — sicer nevede in nehote — v svojem jokavem pisanju? Ne večja umetnost bi bila, če bi napisal nekaj stavkov v vzorni slovenščini kakor dolgo knjigo. Precej knjig je že izšlo, ki so pravi »cvetoberi« jezikovnih nesreč.

Včasih se kdo spotakne nad »pašo«; morda upravičeno in ne bomo se zagovarjali. Lahko bi pa rekli, da je včasih teže napisati kramljanje v preprostem jeziku kakor učeno razpravo v znanstvenem slogu. Kar je »dovoljeno« v »znanstvenem« jeziku, je v »navadni« slovenščini največji greh. V razpravah »nahajamo« izraze — prav ta nesrečni »nahajamo« — ki so bili obsojeni že ob svojem rojstvu kot nezakonski in ki jih obsojajo še vedno učeni pisci sami, kar jim ne brani, da bi jih sami ne uporabljali. Najbrž smo že vsi tako zastrupljeni z jezikovo žlobudro novejšega časa, da se jezikovni čut ne oglaša niti pri tistih, ki ga poklicno goje.

Jezik se dandanes »osamosvaja« ne le nad slovnico in besednjake, temveč noče več biti vezan tudi na dobre navade, ne vklenjen v zakone blagoglasja in ne poslušno orodje jasnih misli ter čistih pojmov. Vsako jezikovno nerodnost dandanes lahko upravičiš s »slogom«, češ, v tem je skrivnost lepega sloga, »notranjega ritma«, kar ve in odkriva le umetnik; ali pa zagovarjaš nerodno in krivo izražanje: »Se je že splošno uvedlo! Po novem se piše tako!« — »Po novem« je pa vse, seveda, kar kdor koli napiše, četudi je tako napisal, ker pač ni vedel, kako je treba pisati slovensko. Tako lahko tudi danes nekaj napišem, česar se bom jutri že kesal, a pojutrišnjem me bodo posnemali nešteti in bodo sveto prepričani, da se piše »po novem« tako in da drugače sploh ne smeš pisati. Kaj takšnega se lahko pripeti tudi učenjaku — ki je tudi človek — da začne še sam uporabljati spakljive izraze, ki jih je nekdaj obsojal. Ko razvada postane navada, jo začnemo spoštovati. Grajati je ne smeš več, če nočeš tvegati, da bodo planili po tebi vsi; nič nima na svetu bolj vnetih zagovornikov kakor razvade in napake.

V jezikovnih zadevah pa ni mogoče tako preprosto imenovati vsega, kar moti uho, jezikovni in lepotni čut, kot napako; kar pa ne velja kot napaka, je baje dovoljeno. Tako torej ni napaka tudi kakršen koli besedni vrstni red. Včasih je tudi slovenščina kakor nemščina potiskala glagol na konec stavka. Zdaj pišemo malo drugače, ali vsaj nekaj časa smo pisali, kajti zdaj bo kmalu pisal slehernik kakor se mu bo zdelo. Danes smo mimogrede opozorili, kako je začel načelovati stavkom pomožni glagol; ta besedni red je proti vsem dobrim navadam dosedanjega pisanja, vendar ne smemo govoriti o napaki. Značilno je, kako se to »novo pisanje« uveljavlja — »neopazno«; nekateri pisci pišejo v isti sapi tako in po starem. Če bomo zagovarjali dosedanji besedni red, nas bodo obsojali kot starokopitneže, a pripravljeni so seveda dostojanstveno posvariti vsakogar, češ da sploh ne pozna dosedanje književne slovenčine, če bi se zavzeli za uvrstitev pomožnega glagola na čelu stavkov. Zato se naj izognemo pripomb; le radovati se moramo tako bohotnega razvoja našega pisemstva in pisunstva. Veseliti nas mora še posebej, da je pašnik tako velik in pisan; da je takšna izbira na njem za vse, ki obletavajo jezikovne zadeve; da je dovolj paše za vse ljubitelje poljudnega jezikoslovja (baje jih ni malo in sleherni bi želel kaj povedati v svojem posebnem predalčku v dnevniku). Tako vsi polnimo zakladnico materinščine, kakor pač kdor more; če ni klenega zrnja, kane v zakladnico prav tako lahko prgišče plev. Jezik baje vse prenese.

Ljubljana v akvarelu je vzbudila živo pozornost

Sprehod po mestu v zaprtem prostoru in kratek razgovor s slikarjem Brunom Vavpotičem

Ljubljana, 23. junija.

Četrta zaporedna razstava akvarelov je dosegla vsestranski uspeh. Še pred dobrim mesecem so domači ljubitelji upodabljajoče umetnosti z neprikritim omalovaženjem gledali akvarelne slike, češ, da so to »šolska« dela, brez trajne vrednosti in sploh manj vredni »izdelki« manj zmožnih slikarskih umetnikov. Danes pa smemo reči, da se je vrednost akvarela dvignila skoraj na isto višino kakor po državah, kjer so akvarelirali z neprimerno večjo vnemo in v daleč večjem obsegu kakor pri nas.

Akvareli Bruna Vavpotiča, ki so bili razstavljeni v zgornjih prostorih Obersnelove galerije na Cesti Arielle Ree, so na dostojni višini in v vsakem pogledu prepričevalno prikazujejo Ljubljano. Med drugim so zlasti vzbujali pozornost štev. 2, 3 in 4 (Motiv iz Štepanje vasi I. II in III), ki učinkovito prikazujejo motive predmestja, ki je bilo prav za prav še včeraj navadna vas in se tudi danes ni kdo ve kako izpremenilo. Vodnikov trg vidimo v dežju, spomladi in poleti, z vsemi značilnostmi, ki jih vtisnejo letni časi in vremenske razmere. Nadalje je odlično podan motiv »Pod trančo« s Čevljarskim mostom in živahnim vrvenjem na njem. Zelo dober je tudi motiv »Pri stari šišenski cerkvi«, z značilnimi predmestnimi potezami, prav tako uspel »Cankarjevo nabrežje«. Izmed neljubljanskih motivov sta najbolj učinkovita »Cankarjev klanec na Vrhniki« in »Iz Podgorice«. Pri ljubljanskih motivih je zlasti opaziti, da Bruno Vavpotič odlično obvlada tehniko akvarela in prav tako arhitekturo. V tem pogledu ga smemo imenovati mojstra. Slikati je začel že z osemnajstim letom, istočasno pa se je posvetil tudi gledališki umetnosti, kjer sodeluje še danes kot član Narodnega gledališča. Najprej je prakticiral v ljubljanskem gledališču, potem v beograjskem in končno še v Banja Luki. Pozneje je študiral v Pragi in na Dunaju. V Pragi se je z vso vnemo posvetil akvarelni tehniki, v kateri se je specijaliziral, in je tudi tu prakticiral v Narodnem gledališču kot slikar. Kasneje pa je študije nadaljeval na Dunaju.

Bruno Vavpotič je od vsega početka pokazal veliko ljubezen do Ljubljane in jo je začel pridno upodabljati. V svojem prizadevanju je dosegel lepe uspehe. Ljubljanske motive je prvič razstavil leta 1925. v Ljubljani, potem pa je sodeloval na mnogih društvenih razstavah v Ljubljani, v Beogradu v paviljonu Cvijete Zuzorič in v Pragi. Leta 1926. je založila Delniška tiskarne prve ljubljanske razglednice, reprodukcije njegovih akvarelov. Izšla je ena serija šestih razglednic. Od tedaj ni bilo več izdanih nobenih barvastih fotografij našega mesta. Izdane so bile samo navadne. Med ogledom razstavljenih del je Bruno Vavpotič povedal:

Akvarel je najprikladnejša tehnika za mestne motive, predvsem za arhitekturo. Praga, Pariz, Benetke in druga večja mesta imajo cele vrste serij reproduciranih akvarelnih razglednic; naj navedem za primer samo dela Jaroslava Šetelika med mnogimi mojstri akvarelne tehnike. Vrednost akvarela pri nas se je dvignila in ni dvoma, da bo že v bližnji bodočnosti dosegla vrednost, ki jo ima ta slikarska tehnika sedaj v Italiji, Angliji in Španiji ter še po nekaterih državah. Dober slikar, ki obvlada akvarelno tehniko, bi lahko obvladal tudi oljnato. Svoj čas smo hoteli v Ljubljani osnovati klub akvarelistov, a našo namero je začasno preprečila vojna. Za ustanovitev takega kluba smo se potegovali akvarelisti Jaz, Trstenjak, Sirk, Ravnikar, Zupan itd.

Ljubljana je neizčrpen zaklad še neodkritih motivov in Plečnikovih arhitekturalnih motivov, ki sem jih že nekolikokrat ovekovečil. Ni dvoma, da je tudi potrebno, da se ohranijo stari predeli, ki so jih in ki jih še bodo zaradi urejevanja odstranili. Ljubljana dobiva zmeraj bolj sodobno lice. Zato je potrebno, da se take dokumentarične vrednote ohranijo, kar je važno za mestno občino kot tako in za ljubitelje mesta.«

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINO MATICA

Alida Vali v svojem najnovejšem filmu

Nocoj nič novega

Tragedija deklice, ki je zašla na stranpota. Življenje v dekliški poboljševalnici

Sodelujejo: **Carlo Ninchi, Antonio Gandusio**

Predstave ob: **15., 17. in 19.15 uri**

KINO UNION

Danes! Danes!

Dvoje ljubezni znamenitega skladatelja V. Bellinija v filmu

Nestanovitno srce

v glavnih vlogah: **Germana Paolieri, Luisella Beghi, Roberto Villa, Osvaldo Valenti.**

Predstave ob 15.30, 17.30 in 19.30 uri.

Jutri! Jutri!

Odličen švedski film iz modernega družabnega življenja

Pomladne noči

V glavnih vlogah: **Ingrid Bergman, Lars Hanson** in dr. odlični švedski igralci.

Poleg tega kot dodatek najnovejši risan film

Predstave: ob 10.30, 15.30, 17.30, in 19.30 uri.

KINO SLOGA

Kaj pomeni domača gruda, to vam lepo pokaže film ogrske produkcije

Dobljena igra

V glavni vlogi: **Anton Pager, Bella Bordy.**

Predstave ob 14., 15.50, 17.40 in 19.30.

KINO MOSTE

Nova kopija! Nova kopija!

Nudi se vam zadnja prilika, da si ogledate največjo filmsko umetnino

Prva žena

V četrtek ob 2., ½5. in ob 7. uri. V delavnik ob 6. uri.

DNEVNE VESTI

— **Italijanski godbeniki v tujini.** Na italijanskem poslaništvu v Berlinu sta koncertirala na čast nemškim ranjencem pianist Renato Fasano in violinčelist Alberto Mazzacurati. Dosegla sta velik uspeh. Posebno toplo so poslušalci sprejeli skladbo Fasana »Sonatina« za klavir in violo.

— **Predavanje o značaju Japoncev.** Na pobudo milanske občine je v ponedeljek predaval dr. Riniti Sasaki, ravnatelj agencije »Domei« v Rimu, v Giardinu, v Milanu o značaju Japoncev, kakor se je pokazal v vojnih dogodkih. Predavanje je bilo izredno obiskano in so poslušalci z največjim zanimanjem sledili predavateljevim besedam.

— **Telovadni nastop GIL-a v Parizu.** V prisotnosti italijanskega poslanika, generalnega konzula, nadzornika fašijev v Franciji, uradnikov italijanskega poslaništva in konzulata, zastopnikov nemškega poslaništva, nemških vojaških oblasti v Franciji in nemške nacionalsocialistične stranke je bil v Parizu telovadni nastop GIL-a. Mladi telovadci so nastopili na stadionu Molitor. Navzoča je bila vsa italijanska kolonija v Parizu, ki je živahno pozdravljala vsak nastop mladine.

— **Pistoiski vojvoda v Bolzanu.** Benjamin Gigli je priredil v nedeljo v Bolzanu v zabavo italijanskim in nemškim ranjenim vojakom velik pevski koncert v mestni vojašnici. Udeležil se ga je tudi Pistoiski vojvoda. Poleg Giglia so peli še njegova hči Rina Gigli, baritonist Oktavij Marini in basist Renquo Pasquarello. Navzoči vojaki in ranjenci so bili nad odličnimi izvajanji pevcev zelo navdušeni. Po koncertu se je pogovarjal z njimi Pistoiski vojvoda, ki se je zanimal za njihovo zdravje in razmere.

— **Praznik morja v San Remu.** V nedeljo so v San Remu praznovali praznik morja. Letos je bilo slavje pietetna počastitev na morju padlih borcev mornarjev. Svečanost je posebno povzdignila navzočnost številnih zastopnikov domačih oblasti in nemških konzularnih oblasti. Na pomolu je bila maša, nakar so se zastopniki oblasti podali z motornim čolnom na odprto morje, kjer ga je vojaški kurat blagoslovil.

— **Ukrepi proti nerednostim na potovanjih.** Ministrski svet je odobril ukrepe za zatiranje nerednosti, ki se pojavljajo na vseh javnih prevoznih sredstvih. Za vsakogar, ki ga bodo zalotili na kakršnem koli vozilu javnega prometa brez veljavnega voznega listka, je določena zelo visoka globa, ki je višja v medkrajevnem kakor v krajevnem prometu. Na vsa vozila je razširjena prepoved kajenja. Določena je globa za vse potnike, ki jih bodo zalotili na stopnicah ali na kakršnem koli zunanjem delu vozila.

— **Nova opera skladatelja Malipiera.** V mestnem gledališču v Vratislavi je v nedeljo dosegla velik uspeh nova opera italijanskega skladatelja Franca Malipiera »Življenje je sen«. Opera je napisana po besedilu znane pravljice pisatelja Calderona de la Barce.

Izšel je

junijski roman DK

ALBA DE CESPEDES:

„NAZAJ NI POTI"

V podrobni prodaji se dobi roman »Nazaj ni poti« v knjigarnah in upravi naših listov. Broširani izvod velja 13 lir, vezani pa 28 lir.

— **Koncert italijanske pevke v Kopenhagnu.** Italijanska sopranistka Tatjana Menotti, ki poje na milanski Scali, je priredila v Kopenhagnu dva zelo dobro uspela koncerta. Pela je pesmi in arije Puccinija, Verdija, Malipiera in italijanske narodne pesmi.

— **Splašen osel.** Dominik in Friderik Di Lorenzo, oče in sin, sta se peljala v Napoliju na vozu, v katerega je bil vprežen osel. Trmoglava žival ni bila posebno voljna ubogati povelja Domenika, ki je držal v rokah vajeti. Nenadoma se je splašila in zdirjala kakor znorela po cesti. Voz se je prevrnil. Dominik in Friderik sta odletela v jarek. Dobila sta nevarne poškodbe in so ju morali prepeljati v bolnišnico. Friderik je v življenjski nevarnosti

— **Nesreče.** V ljubljanski bolnišnici se zdravijo naslednji ponesrečenci z dežele in iz mesta. Anton Smole, 10-letni sin žagarja iz Preserja, se je pri padcu z lipe pobil na glavi. — Vinko Babnik, 3-letni sin zidarja iz Bizovika si je pri padcu zlomil levo nogo. — Antonija Iglič, 55-letna delavka z Vrhnike, si je pri padcu zlomila levico. — Katarino Kočevar, 37-letno služkinjo iz Ljubljane, je ugriznil pes v levo nogo. — Marija Gradišar, 8-letna hči kočarja iz Vel. Lašč, si je pri padcu zlomila desnico. — Marija Kovač, 22-letna služkinja iz Ljubljane, se je vsekala v levico.

IZ LJUBLJANE

—lj **Dan neviht.** Včeraj so se ljudje, ki zdaj suše, dopoldne še veselili lepega vremena. Tudi zgodaj popoldne niso še opazili, da se pripravljajo nevihte. Že opoldne so se začeli kupičiti na več straneh neba značilni hudourniški kopasti oblaki. Najprej se je pooblačilo na zahodni strani, nad Utiškim hribovjem. Oblak se je naglo raztegnil ter dosegel tudi zahodna predmestja in Rožnik. Začelo je precej močno grmeti in malo je porosilo. Ta oblak se je pa kmalu razpršil. Hujšo nevihto je napovedal ogromen črn oblak, ki se je začel valiti nad mestom od Kamniških planin. Stemnilo se je kakor ob mraku. Nevihta se je bližala z močnim pišem in ves čas je grmelo. Nekajkrat je tudi treščilo na vzhodni strani mesta. Središče nevihte je bilo v vzhodnem delu mesta in nad Golovcem. Zahodni in južni del mesta je dosegel le rob hudournega oblaka, zato tam tudi ni bilo hude plohe. Bali smo se toče, ki bi zdaj napravila na vrtovih ogromno škodo. V južnem delu mestu je padlo nekaj ledenih zrnc, ki pa niso napravila občutne škode. Pač pa je toča klestila po Golovcu in Rudniku in delno v ozkem pasu čez Barje; na srečo vsaj ni bila posebno debela, da škoda, ki je sicer velika, še ni večja. Zračni tlak zaradi nevihte včeraj ni skoraj nič popustil in po nevihti je začel zopet naraščati. Nevihta je precej ohladila, zato smo tudi dobili ponoči meglo. Maksimalna temperatura je včeraj dosegla 26.8°. Minimalna temperatura je bila davi malo nižja kakor včeraj zjutraj; znašala je 13.4°. Ljudje so davi napovedovali, da bodo danes zopet nevihte, češ meglenemu vremenu poleti navadno sledi nevihta; po barometru pa smemo sklepati, da bo lepo vreme.

—lj **Bogato se Vam povrne izdatek,** ako si nabavite **Sičevo Knjigovodstvo.** Knjiga je primerna za obiskovalce tečajev, zlasti pa za samouke. Mladina naj ne zamudi prilike, da se nauči knjigovodstva, ki ga danes zahteva sleherni poklic. Knjigo dobite v Knjigarni Tiskovne zadruge, Šelenburgova 3.

—lj **»Polica za male«,** ki jo izdaja **Knjigarna Tiskovne zadruge** kot izbor otroških slikanic, je v četrti knjižici z »Bibo« dobila vrednega vrstnika svojih okusno opremljenih predhodnikov. **»Bibo« je spesnila ga. Mara Tavčarjeva, g. inž. O. Gaspari pa jo** je bogato opremil z lepimi izvirnimi lesorezi. **»Biba«** je že s svojo pestro naslovno sliko in po svoji okusni zunanjosti za otroke zelo privlačna, po vsebini in po umetniški opremi pa gotovo ena najboljših slovenskih slikanic za deco. Ako hočete svojemu otroku pripraviti veselje, mu podarite »Bibo«, za kar Vam bo gotovo hvaležen.

—lj **Tretja sklepna produkcija Glasbene** akademije bo v petek 25. t. m. ob 19. uri v veliki unionski dvorani. Goslačica Stanič Jelka bo izvajala poleg drugega: Pugnanijev »Preludij in Allegro«, Wieniawskega **»Koncert v d-molu«** in Paganinijeve »Bravurne varijacije na G strun«. Skladbe, ki zahtevajo poleg muzikalnosti odlično tehnično znanje. Gospodična Stritarjeva nam zapoje Prochove »Varijacije« in Straussove »Pomladne zvoke«. Zelo hvaležne, a tehnično težke koncertne pesmi za koloraturni sopran. Prodaja sporedov v knjigarni Glasbene Matice (po 3 in 1 liro).

—lj **Obrodilan kanarček,** ki se je pred dobrim tednom zaletel v mestni tehnični oddelek v kresiji na Nabrežju 20. septembra, še vedno čaka svojega gospodarja v sobi št. 33 v II. nadstropju.

Letna prometna taksa na tovorne avtomobile

Smatrajoč za nujno potrebno, prilagoditi taksno obremenitev motornih vozil za prevoz blaga obremenitvi, kakršna velja v drugih pokrajinah Kraljevine s kraljevim ukazom z dne 10. marca 1943/XXI št. 94, je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na svojo naredbo z dne 11. decembra 1941/XX. s taksnimi predpisi za promet motornih vozil izdal naredbo o letni prometni taksi na motorna vozila za prevoz blaga. Ta naredba je objavljena v »Službenem listu« z dne 19. maja t. l. in so njene določbe stopile v veljavo z dnem objave, kolikor v naredbi ni drugače določeno.

Z veljavnostjo od 1. januarja t. l. se enotna prometna taksa na tovorne avtomobile, tovorne motocikle, lahkotovorne motocikle in priklopnike iz razpredelnice »B«, priložene naredbi z dne 11. decembra 1941/XX. št. 184, nadomesti s takso po tej naredbi.

Enotna prometna taksa na tovorne avtomobile, tovorne motocikle, lahkotovorne motocikle znaša po koristni nosilnosti vozila na leto (v oklepajih je navedena letna taksa za priklopnike): do 5 stotov 225 lir (250), do 6 stotov 300 lir (330), do 7 stotov 375 lir (415), do 8 stotov 450 lir (495), do 10 stotov 750 lir (825), nad 10 do 15 stotov 1500 lir (1650), nad 15 do 20 stotov 2325 lir (2560), nad 20 do 25 stotov 3100 lir (3410), nad 25 do 30 stotov 3875 lir (4265), nad 30 do 35 stotov 4265 lir (4690), nad 35 do 40 stotov 4650 lir (5115), nad 40 do 45 stotov 6200 lir (6820), nad 45 do 50 stotov 6975 lir (7675), nad 50 do 60 stotov 8000 lir (8800), nad 60 do 70 stotov 9600 (10.560), nad 70 do 80 stotov 10.400 lir (11.440), nad 80 do 90 stotov 12.000 lir (13.200), nad 90 stotov 14.400 lir (letna taksa za priklopnike nad 90 do 100 stotov znaša 14.800 lir, nad 100 do 110 stotov 15.200 lir in nad 110 stotov 15.840 lir).

50 odstotni popust na znesek gori navedene enotne prometne takse gre: a) za motorna vozila in njih priklopnike, ki se uporabljajo za prevoz do 5 km od občinske meje, če obratuje lastnik motornega vozila samo v območju občine; b) za motorna vozila in njih priklopnike, ki se uporabljajo v območju Ljubljanske pokrajine za prevoz v rednem obratovanju kmetijskega podjetja; c) za motorna vozila in njih priklopnike, ki se uporabljajo za prevoz živil na račun javnih ustanov zaradi oskrbovanja trga

60 odstotni stalni popust na znesek enotne prometne takse gre: a) tovornim avtomobilom, tovornim motociklom in lahkotovornim motociklom in njih priklopnikom z nosilnostjo do 350 kg; b) za dobo treh let novim motornim vozilom in njih priklopnikom italijanske izdelave, ki jih urad za civilno motorizacijo Visokega komisarja za prizna za »enotni tip«; c) za dobo petih let motornim vozilom italijanske izdelave na električni pogon, kakor tudi motornim vozilom italijanske izdelave, zgrajenim nalašč za pogon na generatorski plin

Za rabljena motorna vozila, prirejena in opremljena za uporabo na generatorski plin v navadnem obratovanju, se taksi zavezana koristna nosilnost lahko zniža za 50%, če se odstrani možnost, da bi ta motorna vozila mogla obratovati samo z bencinom ali z drugim tekočim gorivom in je njih generatorska naprava takšnega tipa, kakršnega odobri urad za civilno motorizacijo

Pravico do gornjih popustov priznava urad za civilno motorizacijo Visokega komisariata. Prošnja za popust mora obsegati: a) priimek, ime očetovo, ime in domovališče lastnika motornega vozila ali priklopnika odnosno firmo, če gre za trgovinsko tvrdko; b) številko evidenčne tablice vsakega motornega vozila in priklopnika; c) obrtno poslovanje prosilca; d) meje krajevnega okoliša, v katerem naj motorno vozilo vozi. Pri motornih vozilih in priklopnikih, ki uzivajo popust, ker se uporabljajo za prevoz živil na račun javnih ustanov zaradi oskrbovanja trga, je treba predložiti nekolkovan, predpisno overjen prepis najemne pogodbe z javno ustanovo, za katere račun se prevažajo živila zaradi oskrbovanja trga.

Odobritev popusta zaznamuje urad za civilno motorizacijo na prometnem dovolilu in hkrati navede koristno nosilnost vozila zaradi prometne takse, kakor tudi dobo, za katero velja popust, in morebitna obratovalne omejitve.

Za motorna vozila in njih priklopnike, za katere je na dan objave te naredbe prometna taksa že plačana, se mora v 30 dneh od objave naredbe opraviti doplačilo takse, dvomesečno, štirimesečno ali letno, da se prilagodi višini, določeni v tej naredbi.

Kdor je plačal znižano takso, ker se vozilo uporablja samo v območju občine, pa vozi z vozilom in priklopnikom izven krajevnega območja, označenega na prometnem dovolilu, izgubi taksno ugodnost in se kaznuje po postopku iz naredbe z dne 26. januarja 1942/XX št. 8 v denarju od 500 do 5000 lir poleg plačila sorazmerne razlike v prometni taksi. Prav tako se kaznuje, kdor je plačal znižano takso za motorno vozilo s pogonom na generatorski plin, vozi pa še tako, da lahko uporablja bencin ali drugo tekoče gorivo.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Sreda, 23. junija, ob 18.30: **Skupno življenje.** Red Sreda.
Četrtek, 24. junija, ob 18.30: **Stari in mladi.** Red Četrtek.
Petek, 25. junija: zaprto.
Sobota, 26. junija, ob 18.: **Jorijeva hči.** Red B.

OPERA

Sreda, 23. junija, ob 18.: **Prodana nevesta.** Red A.
Četrtek, 24. junija, ob 17.: **Thais.** Izven. Cene od 28 L navzdol.
Petek, 25. junija: Zaprto.
Sobota, 26. junija, ob 18.: **Tiha voda.** Operета. Red A.

*

Opera pripravlja kot naslednjo premiero D'Albertove »Mrtve oči«. Libreto: H. H. Ewers in H. Henry: N. Štritof. Zasedba partij: pastir - Banovec, kosec - Dolničar, pastirček - N. Stritarjeva, Arcesius - Primožič, Myrtocle - Heybalova, Galba - Kristančič, Arsinoe - Polajnarjeva, Marija Magdalena - Golobova, Ktesiphar - M. Sancin, Rebeka - Poličeva, Ruth - Karlovčeva, Resther - Ramšakova, Sarah - Stritarjeva, hroma žena - Škrjančeva, židje: Jelnikar, Rus, Humar, Gregorin, Perko. Dirigent: Samo Hubad (operni debut), režiser: C. Debevec, zborovodja: R. Simoniti.

Radio Ljubljana

SREDA, 23. JUNIJA 1943/XXI.

12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Valčki, polke in mazurke. 13.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 13.10: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.12: Klasični orkester. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.10: Koncert malega orkestra, vodi dirigent Stane Lesjak. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 17.15: Koncert violinista Karla Rupla — pri klavirju L. M. Škerjanc. 17.45: Pisana glasba. 19.00: »Govorimo italijansko« — poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Politični komentar v slovenščini. 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 20.20: Pisana glasba. 20.50: MASCAGNI: »Cavaleria rusticana«. 22.00: Predavanje v slovenščini. 22.10: Orkestralno glasbo vodi dirigent Gallino. 22.45: Poročila v italijanščini.

ČETRTEK, 24. JUNIJA 1943/XXI.

7.30: Pesmi in napevi. 8.00: Napoved časa. — Poročilo v italijanščini. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Glasba. 13.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 13.10: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.25: Prenos iz Nemčije. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.10: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. — Lahka glasba. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 17.10: Nove plošče »Cetra«. 18.00: Janežič Franc: Zatiranje bolezni in živalskih zajedalcev na krompirju — predavanje v slovenščini. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Politični komentar v slovenščini. 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 20.20: Operetno glasbo vodi dirigent Gallino. 21.40: Predavanje v slovenščini. 21.50: Koncert vodi dirigent Domenico De Paoli. 22.45: Poročila v italijanščini.

Maksimalni cenik

Maksimalni cenik štev. 9, ki velja po naredbi Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino od 10 aprila t. l. naprej, določa za mestno občino ljubljansko naslednje cene na drobno (z vštetо trošarino):

1. **Kruh** iz enotne moke v kosih do 400 g 2.30 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2.20 lire; **testenine** iz enotne moke 3.90 lire za kg; enotna **pšenična moka** 2.70 lire; enotna **koruzna moka** 2.20 lire; **riž** navadni 2.70 lire; **fižol** 6 lir za kg.
2. **Jedilno olje** (olivno) 14.70 lire za liter; **surovo maslo** 28.40 lire za kg; **slanina** soljena 19 lir za kg; **mast** 17 lir za kg.
3. **Kis,** 4% vinski 6.35 lire za liter.
4. **Mleko** 2.50 lire za liter; kondenzirano mleko v dozah po 880 g 15.90 lire za dozo, v dozah po 385 g 7.55 lire za dozo.
5. **Sladkor:** sladkorna sipa 8.25 lire za kg, v kockah 8.35 lire.
6. **Mehka drva,** razžagana, franko skladišče trgovca v Ljubljani 33.60 lire za stot; mehki roblanci (žamanje), približno 1 m dolgi, franko mestno skladišče 40 lir za stot; **trda razžagana drva** 40 lir za stot; **enotno milo,** ki vsebuje 23—27% kisline, 4.10 lire za kg

Partija šaha

Prvotno sploh nisem mislil pripovedovati o tem. Toda ti vražji šahisti se vedno najdejo. In potem se ti prej ali slej kdo spomni in začne pripovedovati o tem. Zdaj ko že pripoveduje, naj ga vzame vrag. Toda doslej še nisem nikoli slišal, da bi kdo pripovedoval, kako je bilo v resnici. Vsi hočejo vedeti — ne vem, zakaj — da sem bil napravil strašno neumen obraz, da sem bil kar zelen od jeze in kaj vem kaj še...

To je torej neke vrste demanti, približno tako, kakor tisti »ni res, da je res, temveč je res, da ni res«... Toda čisto resno, bilo je v resnic itakole:

...Torej povsem slučajno sem bil zašel v neznano družbo šahistov in malone vsak večer smo odigrali nekaj partij šaha.

Bil sem med njimi prava pravcata zvezda. »Mlatil« sem jih po mili volji in jim trgal živce z raznimi prigodnimi zafrkacijami. Temu ali onemu sem dal trdnjavo naprej, čeprav nisem vedel, kako igra, dal sem mu jo kar po obrazu sodeč.

Seveda nisem mislil, da bi bil koga resno razžalil, toda takrat še nisem dovolj poznal občutljivosti poraženega...

V njihovo veliko jezo nikakor niso mogli najti nasprotnika, ki bi mi jo bil zagodel tako, kakor so si vsi na tihem želeli.

Nekega večera sem prišel kakor običajno v sobo, kjer sta po dva in dva sedeča si nasproti premikala lesene figure po šahovnicah.

— Dober večer, žrtvice! — sem jih pozdravil smeje. — Kako se kaj počutite?

Dvignili so glave in prisegel bi, da sem videl v vseh teh očeh, ki so me mimogrede pogledale, kako se zrcali v njih neka škodoželjnost, pritajena zloba — kali. — E, — je dejal eden izmed mojih stalnih partnerjev, — končno smo tudi vam našli enakovrednega mojstra. Že vnaprej uživam in se veselim, kako jo vam bo zagodel. Ta vam bo pa že pokazal, kaj se pravi zobati črešnje s pravim šahistom.

Priznam, da mi je bilo nekam tesno pri srcu in imel sem občutek kakor da bi požiral brivske britvice, tako me je bila presenetila njegova sigurnost.

Toda kmalu sem si opomogel od presenečenja in zbral svoje misli, dobro vedoč, da je tudi pri šahu, kakor povsod za zmago potrebna samozavest in osredotočenje misli. Nasmehnil sem se torej nekako — po mojem mnenju je bil to ironičen nasmeh — oni so pa trdili, da se mi je obraz dokaj glupo skrivil — in izrazil sem željo, da bi rad videl tega šahovskega šampijona. Predstavili so me nekemu tipu, ki bi mu človek moral zavidati brezbrižno fizionomijo. Zelo me je mikalo dati mu to ali ono večjo figuro vnaprej, pa sem se iz neke nerazumljive opreznosti premagal, da tega nisem storil.

Na hitro roko so nama postavili figure. Ustrašil sem se malo, ko mi je novi nasprotnik velikodušno prepustil bele.

Takoj so se zbrali okrog naju vsi brez izjeme.

Dramatična partija se je pričela. Kot beli sem otvoril z damskim gambitom. V tej otvoritvi sem bil namreč najbolje podkovan.

D4—D5...

Moj partner se je globoko zamislil. Minila je minuta, za njo druga. Moj nasprotnik še vedno ni odgovoril na mojo potezo. Zroč v njegovo zamišljeno lice sem imel vtis, da izbira polje, kjer me bo matiral. Pričakovanje mi je postalo mučno. Najraje bi bil kar takoj pristal na časten remis, toda moj nasprotnik je kar naprej napeto razmišljal...

Minilo je še nekaj minut in jel sem se obračati na stolu. Vsem je bilo jasno, da se počutim zelo neprijetno. Minilo je še nekaj mučnih minut, potem pa nisem mogel več vzdržati in s spoštovanjem, izvirajočem iz strahu, sem naprosil svojega nasprotnika: Matirajte me, če hočete, kar v prvi potezi — samo premaknite že končno figuro. In tedaj! Če bi bil takrat ugotovil, da imam pravi pravcati rep, bi ne bil napravil tako neumnega obraza... Oprostite, tega bi ne bil smel priznati...

Moj nasprotnik se je nasmehnil, rekoč: Veste, dragi gospod, — jaz sploh ne znam šahirati.

MALI OGLASI

DENAR SE VAM NUDI če nam prodaste svoje odvišne in nepotrebne predmete, kovine, krpe, stroje, steklenice, gume in vse druge predmete. »Metalia«, nasproti Delavskega Doma »Pri Levu«. N-343

PEČI, ŠTEDILNIKE, vsakovrstne, obzidate najboljše z »Ogenitom«, ki je najboljša in najtrpežnejša šamot-cementna moka, ki vzdrži vročino do 1800 Celzija. »Metalia«, nasproti Delavskega Doma »Pri Levu«. N-341

SREBRO, stare novce in predmete plača najbolje »Metalia«, Cesta Arielle Rea 16 (Pri levu). N-342

PREMOG DRVA
I. Pogačnik
LJUBLJANA
Bohoričeva ulica 5
Telefon 20-59

ALI RES SE NE VESTE,

da vam oglas v »Slovenskem Narodu« odvzame vse Vaše skrbi? Če iščete službo ali stanovanje, če želite karkoli kupiti, se obrnite na oglasni oddelek »Slovenskega Naroda«, ki Vam bo s cenenim oglasom izpolnil željo.

Čar poezije kresnega časa

Prastari običaji ob kresu — Čudežna moč kresnih rastlin

Ljubljana, 23. junija.

Božični čas ima posebno poezijo, ki vpliva na človeka, čeprav ne veruje v njo. Nekaj neopredeljenega je v čaru božičnega časa in morda se ne bomo niti najbolj zmotili, če bomo rekli, da je vsebina božične poezije ostanek pozabljenih praznič-nih slovesnosti davnine. Morda je ostalo v podzavesti, kar je že zdavnaj pozabljeno, a ob božičnem času se zbudi v srcu. Toda zdaj ne nameravamo govoriti o božični poeziji, temveč o kresnih običajih. Kresni čas ali kratko kres skriva v sebi morda še več poezije kakor božični čas. Nekaj skupnega imata oba: o božiču so bile nekatere slovesnosti, ki so bile pozneje prenešene na pomlad; o božiču so se radovali vračajočega se solnca ter že slavili njegovo bodočo zmago nad temnimi silami, spomladi so pa slavili zmagoslavje solnca in ob kresu, ko je bilo solnce na višku svoje moči, so obhajali posebno velik praznik. Spomini na pradavna praznovanja so se izgubili, niso pa še izumrli običaji, ki so ostanek davnih obredov; med ljudstvom so še živa mnoga verovanja, ki izvirajo iz pozabljene vere o čudežnem kresnem času. Običaji so se sicer spreminjali in prvotna verovanja so se preoblikovala, a v jedru je ostalo vse isto, čeprav dandanes ne moremo marsičesa več dobro razumeti. Ob tej priliki naj opozorimo na razpravo Fr. Kotnika v »Etnologu«, knjiga XV., »Blagoslov zelišč in čar kresnic«; ta razprava je menda pri nas najboljša o kresnih običajih. Iz nje zvemo marsikaj, kar nam je sicer nejasno.

»Sprva so govorile vse rastline« . . .

Pisec omenja v uvodu, da je človek že od nekdaj zelo čislal rastlinstvo. Zamišljal si je, da je narava živa ter da so rastline in celo kamni prav tako govorili kakor človek. Fr. Erjavec je pisal o govorečih rastlinah: »Sprva so govorile vse rastline. Ko je šel človek po gozdu, besedovala so drevesa, in če je šel po senožeti, povedala mu je vsaka zel: jaz sem za to, jaz za to! Ko so se tako med seboj menile, za kako bolezen bo katera v zdravilo, rekel je ocet (cirsum arvense): jaz bodem za drisko. Temu so se glasno zasmejale vse rastline. Bog jih je slišal, se razsrdil in jim vzel besedo.« —

Zdravilna moč rastlin

Splošno verovanje skoraj vseh narodov je, da imajo rastline zdravilno moč, a da tudi strupene lahko uporabljaš v svoj prid, če znaš z njimi pravilno ravnati. Posebno moč imajo rastline o kresu ali med »mačami« (med malim in velikim šmarnom). Pisec govori o več vrstah rastlin, ki jim ljudstvo pripisuje skrivnostno moč o kresu. Lahko jih imenujemo s skupnim imenom kresnice. — Cerkev je l. 354 določila Kristusovo rojstvo na 25. december, ki je bil dies natalis solis invicti — zimski solisticij; zaradi tega je postal 24. junij (glede na evangelij sv. Luka I., 3., 6., da je bil Janez Krstnik pol leta starejši od Jezusa) god Janeza. Ob tem času je pa poletni solisticij. Tako je bilo cerkveno leto razdeljeno na dva dela. Cerkev je izbrala rojstni dan in ne dan obglavljenja Janeza Krstnika (29. avgusta) za glavni praznik. Do 19. stol. je bil ta dan velik praznik. Še celo do prve svetovne vojne so ga ponekod praznovali, čeprav ni bil zapovedan praznik. Janezu Krstniku na čast je bilo pri nas sezidanih mnogo cerkva. Pisec posebej omenja cerkvico Sv. Janža na Dravinjskem vrhu podružnica Sv. Vida pri Ptuju), sezidano l. 1445, ker pri tej cerkvici blagoslavljajo »rože« na kres. Tedaj je tam proščenje in dekleta in žene prinesejo k blagoslovu košare cvetja, vrtnega in travniškega. Prinašajo ga tudi iz bolj oddaljenih krajev. Priljubljene so: škorecelj, lapuh, kamilice, dušica, rožmarin, vinska rutica, Marijini lasje, najbolj pa »Janževa roža«, ki jo imenujejo tudi križeva roža. Blagoslovljene rastline uporabljajo za razne namene in razne načine za zdravilo ljudem in živalim. Pisec sklepa, da so pri nas nekdaj blagoslavljali na kres rastline tudi pri drugih cerkvah, posebno rastline, posvečene Janezu Krstniku.

Janževa roža

Janževa roža je še vedno zelo v časteh pri našem ljudstvu. To rastlino poznajo pod različnimi imeni; botanično ime je Hypericum perforatum. Ljudstvo jo imenuje: šentjanževka, sv. Janeza roža, janževka, krvavec, sv. Janeza glavica, ivanjske rože (Slovenske gorice), križeva roža (Sv. Vid pri Ptuju), ivanovka, križevec in šentjanževica (zadnja tri imena navaja H. Tuma). Ime »križeva roža« ali »križevec« razlagajo z legendo: Ko je Jezusov ljubljenec Janez žalosten stal pod križem, je skrbno zbiral rastline, ki je na nje kapljala Odrešenikova kri, da bi jih razdelil pobožnim vernikom. — Po ljudskem verovanju ta rastlina odganja temne sile, hudiča in blisk; hudič jo zelo sovraži in zato je njene liste prebodel z iglami. Zaradi legend, ki so se oprijele janževe rože v dolgih stoletjih, je ta rastlina zaslovela še bolj, ne le po svojih zdravilnih močeh.

»Kresnice« v Ljubljani

Pisec razprave o čaru kresnic omenja tudi, da je na ljubljanskem trgu pred kresom naprodaj mnogo kresnic (aruncus silvester, kresničevje). V Prevorju imenujejo to rastlino »coprnica«. Ljubljančani dajejo »kresnice« na okna ali jih imajo v sobah. Vendar se kresni običaji seveda niso tako dobro ohranili v mestu kakor med ljudstvom na deželi. Mimogrede naj omenimo še kresovanja v Ljubljani, ki pa vendar nimajo več svojega nekdanjega sijaja. Številni kresni običaji nazbrž niso niti vsi zapisani. Mnoge omenja Kotnik v svoji razpravi. Opozarja tudi na zapise I. Navratila. Na nje se še povrnemo ob priliki posebej o kresnih običajih v naših krajih in drugje.

Nekaj običajev v naših krajih

»Ivanjščice« natrga gospodinja na kresni večer, in sicer toliko, kolikor je pri hiši ljudi. Za vsakega naj vsadi pod kapom po en cvet. Čigar cvet leži prihodnje jutro venjen na tleh, bo še tisto leto umrl. (Remšnik na Kobanskem.) V Središču tudi nabirajo zvečer pred ivanjim rumene kresne cvetlice. Preden zažgejo kres, denejo toliko cvetlic, kolikor je ljudi pri hiši, na okno in vsakdo si mora odbrati svoj cvet. Venjen cvet prihodnje jutro naznanja skorajšnjo smrt. »Kresnice« zatikajo navzkriž na okno, da bi v hišo ne treščilo. Na kresni večer priženejo živino pred mrakom s paše in da jo zavarujejo pred čarovnicami, okrase glave živali z gozdno kresnico (aruncus silvester). Hlev zavarujejo prav tako s tem cvetjem. (Prevorje.) — V Metliki mečejo dekleta že popoldne pred kresnim večerom na streho hiše šopke iz rumenih »kresnic«, »ivanjskih rož«, ki so jih nabrala istega dne. Uporabljajo pa tudi drugo cvetje. Če venec ali šopek takoj obvisi na strehi, pomeni, da se bo dekle omožilo pred letom. V Metliki tudi zabadajo v streho »belo steljo«, orlovo praprot (pteris aquilina). Iz »kresnic«, to se pravi iz rastlin sploh, ki jim pripisujejo o kresu čarovno moč, skoraj povsod vedežujejo. V nekaterih krajih nastiljajo na kresni večer tla v hiši ali veži z zeleno praprotjo, češ da bo prišel prenočit Janez Krstnik ter da bo tisto leto obvaroval hišo pred ognjem. Na Planini natiljajo s praprotjo in drugimi kresnicami pred hišami in po hišah, »da bi Janez Krstnik ležal na mehkem«. V Poljanski dolini nastiljajo o kresu po shrambah praprot in babjo dušico. Na kresni večer moraš položiti pod zglavje tri žitne klase, pšeničnega, rženega in ječmenovega. Zjutraj potegneš na slepo en klas izpod blazine; pšeničen klas pomeni, da se ti bo dobro godilo, ječmenov — slabo, ržen pa srednje dobro. — Večer pred ivanjim je našemu ljudstvu najskrivnostnejši. Star običaj je, da so dekleta metala na kresni večer v studence in potoke vence in da so gledale na vodno gladino, kjer bi se jim naj prikazal obraz ženina. To je pa le eden neštetih običajev na kresni večer, ki spominjajo na čaranja in ki so njihovi začetki nedvomno v davnini. Številna čaranja so zvezana s kresnimi rastlinami. Znan je tudi bezeg kot rastlina, ki ji ljudstvo pripisuje posebno moč o kresu.

O nekaterih drugih kresnih običajih bomo pisali prihodnjič in povedali bomo še, kako raziskovalci razlagajo nekatere običaje.

Zmaga nad bolečinami

Pred 140 leti je lekarniški pomočnik Sertürner odkril morfij

Dvorni lekarnar Cramer iz Padeborna je majal z glavo, kadar je videl svojega mladega pomočnika Adama Sertürnerja, kako je v večernih urah študiral in delal poskuse. Mladenič je pridno delal poskuse skozi dve leti, da bi našel uspavalno sredstvo. Toda vse delo in prizadevanje se je zdelo zaman. Sertürner je prečul mnogo noči in končno se je lotil zadnjega poskusa. Če bi se mu bil izjalovil še ta, bi bil opustil svoje prizadevanje. Za poskuse mu je služil pes in on mu je prinesel srečo. V noči od 5. in 6. junij 1803. je odkril Adam Sertürner, ki je 19. junija istega leta izpolnil šele 20 leto, uspavalno sredstvo v opiju, morfij, ki naj bi premagal bolečine.

V tisti noči je bilo storjeno delo, ki je dalo človeštvu novo učinkovito orožje proti telesnim bolečinam. Toda svet ni ničesar vedel o odkritju neznanega nemškega lekarniškega pomočnika. Medicinska veda mu je zamolčala to važno odkritje in tudi ime Adama Sertürnerja. Ona namreč ni verjela da bi mogel odkriti skromen mladenič brez akademske izobrazbe sredstvo, ki so ga iskali učenjaki zaman skozi stoletja. Zasmehovali so ga, češ da je šarlatan, zamerili so mu, da se sploh vmešava v področje znanosti in niti potrudili se niso, da bi resno preizkusili in proučili Sertürnerjeve poskuse. Vse to pa mladeniča ni motilo. Pogumno je nadaljeval svoje delo in končno je dosegel svoj cilj.

Toda minilo je še 14 let preden je prodrlo Sertürnejevo odkritje v javnost in našlo zasluženo priznanje. Dolga leta so strokovni listi in revije trdovratno zapirali stolpce neizobraženemu samouku, kakor so imenovali Sertürnerja. Končno se mu je pa posrečilo l. 1817 objaviti v neki reviji za fiziko prvo vest o svojem odkritju. Tako je vzbudil tudi zanimanje javnosti in tudi znanstvenega sveta za svoj morfij. Goethe je bral Sertürnerjevo razpravo »O morfiju«. Poročal je na nji na seji odbora društva za mineralogijo in predlagal je, naj bi imenovali mladega znanstvenika za rednega člana. Predlog je bil sprejet.

Goethe je pa storil še več. Na filozofski fakulteti univerze v Jeni je izjavil, da gre zmagovalcem nad bolečinami javna počastitev in da je v polni meri zaslužil imenovanje za častnega doktorja filozofije. Med prisotnimi znanstveniki je bilo mnogo takih, ki so majali z glavami nad Goethejevimi besedami, toda predlog je prodrl in dotlej v znanstvenem svetu nepriznani Sertürner je dobil za svoje delo najlepše priznanje. Toda oficijelna znanost se kljub temu ni mogla sprijazniti z morfijem. Šele, ko je Sertürner 20. februarja 1841. umrl mu je tudi znanstveni svet priznal čast, da je kot prvi premagal telesne bolečine. Za to priznanje so bila pa potrebna skoraj štiri desetletja.

Ljudske posojilnice v Bolgariji

Splošna zveza bolgarskih ljudskih posojilnic je imela oni dan 24. občni zbor. Iz poročila za lansko leto je razviden ponoven napredek na vseh poljih. Zveza je začela poslovati l. 1915 s 14 ljudskimi posojilnicami, ki so imele skupaj 2.58 milijonov levov kapitala, in 0.95 milijonov hranilnih vlog. Zdaj obsega zveza 315 hranilnic z 285.492 zadrugami. Lastna denarna sredstva znašajo 1.4, hranilne vloge pa 6.94 milijard levov. Lani so narasle hranilne vloge približno za 2 milijardi, tako da ima zdaj Zveza na razpolago nad 2.8 milijard lastnega kapitala in hranilnih vlog.

Iz delovanja ljudskih hranilnic in posojilnic je razvidno, da je bilo podeljenih 4.18 milijard levov kreditov in sicer po pretežni večini v manjših zneskih, ker izdajajo ljudske posojilnice posojila v prvi vrsti gospodarsko šibkejšim slojem. Mnoge ljudske posojilnice tesno sodelujejo z državno direkcijo za žito, za katero izbirajo in kupujejo monopolizirano blago. Poleg tega pa ljudske posojilnice marljivo sodelujejo pri pripravi sočivja in sadja za izvoz. Omeniti je treba, da imajo v 15 mestih ljudske posojilnice lastne elektrarne.

Zadnje čase se mnogo dela na združitvi raznih ljudskih posojilnic, ki imajo svoj sedež v istem mestu. V manjših mestih je fuzija že močno napredovala. Zdaj pa pridejo na vrsto tudi večja mesta, zlasti Sofija, Plovdiv, Varna in Ruse. Za fuzije se zlasti zavzema državna Kmetijska in Zadružna banka kot največji dajalec kreditov ljudskim posojilnicam. Ona se je obrnila na Splošno zvezo ljudskih posojilnic z dopisom, v katerem ji priporoča prostovoljno fuzijo ljudskih posojilnic v večjih mestih. Ne kaže namreč, da bi imela Sofija nad 40 ljudskih posojilnic. Gre za podobno fuzijo kakor je bila dosežena že pri kmetijskih zadrugah.

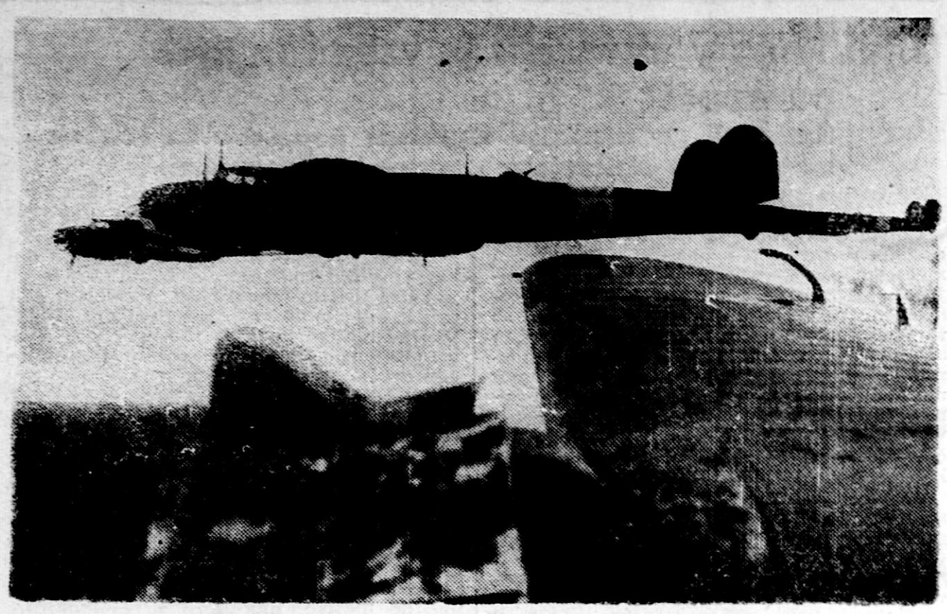

Italijanski bombniki na poletu nad sovražne postojanke v Sredozemlju

Zavarovanje v Nemčiji razširjeno

V začetku letošnjega leta je dobila Nemčija ljudsko nezgodno zavarovanje, ki je bilo zdaj razširjeno. Ker delajo zdaj v nemški oboroževalni industriji tudi starejši ljudje, je bila starostna meja za to panogo zavarovanja razširjena od 65 na 70 let, in sicer samo do konca vojne. Nezgodno zavarovanje velja zdaj za vse delavce in nameščence v industrijskih podjetjih do konca meseca, v katerem izpolni 70. leto. Velja pa tudi za njihove sozavarovane zakonske žene.

Večja zaposlitev zakonskih žen je bila upoštevana s tem, da se smatra pri rodbinskem nezgodnem zavarovanju žen vojakov in pri skupinskem nezgodnem zavarovanju v industrijskih podjetjih na zavarovančevo ženo zakonska žena, če je v službi, za družinskega pogiavarja. Kot taka je lahko zavarovana v primeru smrtne nesreče v službi na 1000 mark, v primeru invalidnosti pa na 10.000 mark. Otroci do 16. leta so vključeni v zavarovanje za izvenpoklicne nezgode, pri čemer zaposlitev v vojni industriji v okviru Hitlerjeve mladine, deželne brambe itd. ne velja za izvrševanje poklica in so torej taki otroci nezavarovani. Poleg tega je bilo sklenjeno, da se nezgodne zavarovalnine v skupinskem zavarovanju industrijskih podjetij do višine 2000 mark v primeru smrtne nesreče in za 10.000 mark v primeru invalidnosti ne vračunajo v nezgodno zavarovanje, ki ga že imajo poedinci. Tako torej zavarovanci pri svojem zavarovanju ne dobo prikrajšani.

Nemška zdravila za Rumunijo

Rumunsko ministrstvo narodnega zdravja je bilo pooblaščeno za nakup zdravil, obvez, instrumentov, rentgenskih aparatov in druge opreme za rumunske bolnice in sicer za 400 milijonov lej. Zdravstvene potrebščine bodo kupljene v Nemčiji in v Rumunijo bodo uvožene brez carine. Komisija, ki ji je bil poverjen nakup, odpotuje tudi na Holandsko ali Dansko, kjer bo kupila opremo za tvornice insulina. Poleg tega se bo pa informirala o možnosti nakupa sanitetnega materijala v Švici, Španiji, Portugalski in Švedski.

OTROCI MED SEBOJ

— Kakšna igra pa je to, otroci?

— Kupovanje, mama. Ivanka je prodajalka, jaz sem pa mama in kupujem pri nji.

— Kaj je pa Mihcu, da se tako kislo drži?

— On je očka in mora plačevati.

Križanka št. 88

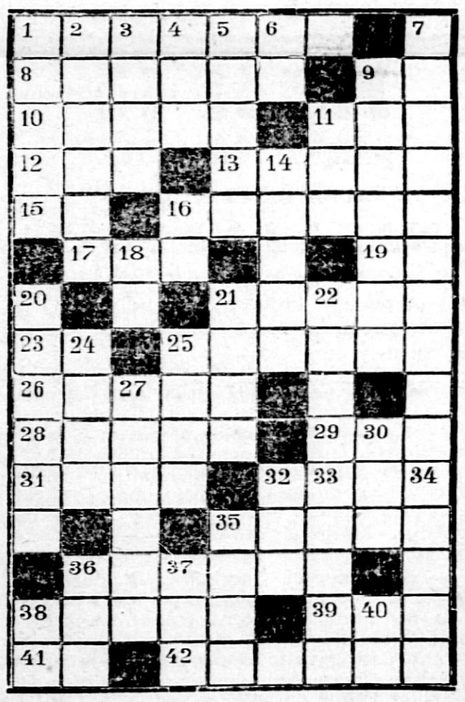

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. sirovina za žganjekuho; 8. ženska oseba iz svetega pisma; 9. kratica za označbo spola; 10. obvestilo, opozorilo; 11. grška črka; 12. del proge; 13. človek brez stalnega bivališča; 15. medmet; 16. zgodaj; 17. turški fevdalni mogočnež; 19. rimska številka; 21. pozivi; 23. oblika pomožnega glagola; 25. izvršitelj škodljivega dejanja; 26. nazivi, označba; 28. glagol premikanja z določenim smotrom; 31. plin; 32. povratni zaimek; 35. policaj, stražnik; 36. ljudje, ki stremijo za istim smotrom; 38. nerazpoložen; 39. nedoločni zaimek; 41. del kolesa; 42. ameriška država.

Navpično: 1. livada, pašnik; 2. mesečnik; 3. gora na Koroškem; 4. domača žival; 5. sveta podoba; 6. predlog; 7. kožni izrastek; 9. najmanjši deli organizma; 11. žensko ime; 14. površinska mera (množina); 16. predlog; 18. njega; 20. številen, bogat; 21. računski znak; 22. moško ime; 24. zavitek; 25. mestece v Dalmaziji; 27. nekdanja slovenska založba; 29. pritok Drave pri Lienzu; 30. dva skupno; 33. nobena druga; 34. tuje žensko ime; 35. vzrok bolečine; 36. zver; 37. veliko časovno razdobje; 38. oblika pomožnega glagola; 40. italijanski veznik.

REŠITEV KRIŽANKE ŠT. 87.

Vodoravno: 1. karabinka, 8. paglavec, 15. Une, 16. uvod, 17. Tatre, 18. Ida, 19. hod, 20. las, 21. ki, 22. Abo, 23. Čop, 24. pan, 25. fara, 27. ena, 29. reka, 32. as, 34. talec, 36. neon, 39. voda, 40. ironik, 42. Ford, 43. lese, 44. pravi, 45. so, 47. drag, 49. car, 51. kiji, 52. Pia, 54. som, 57. Don, 59. ca, 60. mak, 61. Nil, 63. oko, 64. Atene, 66. pila, 67. emu, 68. Salamina, 69. solidaren.

Navpično: 1. kuhar, 2. ano, 3. red, 4. bula, 5. Ivana, 6. nos, 7. K(ette(D(ragotin), 8. pa, 9. ata, 10. grbec, 11. Leon, 12. Vič, 13. Edo, 14. capin, 17. tiranija, 21. Katovice, 24. padec, 26. ali, 28. anoda, 30. Eve, 31. kos, 33. sir, 35. eks, 37. Err, 38. oda, 41. rak, 43. losos, 44. proti, 46. opali, 48. galun, 50. Adam, 53. ikad, 55. Oka, 56. mol, 58. Neu, 60. mil, 61. Ner, 62. ime, 65. na, 66. po.

P. G. WODEHOUSE:

Mala Pepita

7

Humorističen roman

»Ali ne bi bili zdaj tako prijazni, da bi šli, gospod Mennick?« je vprašala.

»Žal mi je, da moram biti nevljuden, gospa Fordova; toda brez Ogdena ne morem oditi.«

»Torej bom telefonirala v pisarno, naj pošljejo koga, da vas vrže ven.«

»In jaz bom porabil navzočnost tega nekoga, da pošljem po redarja,« je odvrnil gospod Mennick.

V razburjenju prereke je začenjal njegov vljudni lošč prav tako odpadati, kakor se je izgubljala opravičevalna in obzirna nezaupljivost njegovega vedenja; beseda mu je tekla čedalje bolj živčno in nejevoljno. Cintija se je hotela še enkrat sporeči z njim kakor naveličana kneginja, ki ljudomilo privošči besedo lakeju.

»Ali se ne morete sami prepričati, da dečka ni tu?« je rekla. »Kaj mislite, da ga imava kje skritega?«

»Morda izvolita preiskati mojo spalnico?« je pikro dodala gospa Fordova in na stežaj odprla vrata v sosednjo sobo.

Gospodu Mennicku ni šlo nič do živega.

»To je docela odveč, gospa Fordova. Po tem, da Ogdena ni tukaj, sklepam, da sedi spodaj v restoranu in obeduje.«

»Telefonirala bom . . .«

»Da, telefonirajte in ukažite, naj ga takoj pošljejo gor. Verjemite mi, gospa Fordova, to je edino, kar vam kaže storiti. Globoko sočuvstvujem z vami v tej stiski; toda kot uslužbenec gospoda Forda moram uravnavati svoja dejanja izključno po njegovi koristi. Zakon je na moji strani. Prišel sem, da poiščem Ogdena in ga odvedem, in to bom tudi storil.«

»Ne!«

»Pripomnim naj še to, da sem na poti k vam pustil spodaj gospo Sheridanovo . . . Gospa Sheridanova je druga tajnica gospoda Forda, ki jo, kakor se morda spominjate, omenja v svoji brzojavki . . . To gospo sem torej pustil v restoranu z naročilom, naj pripelje Ogdena sem, kakor hitro ga najde.«

Spet se je oglasil zvonec na vratih. Gospod Mennick je sam stopil odpirat.

»Le noter, le noter, gospa Sheridanova . . . Aha!«

Mlada žena v preprosti in snažni modri obleki je stopila v sobo. Bila je majhne, drobne in zale postave; kakih pet in dvajset let je utegnila imeti, in njen mirni, neprisiljeni obraz je kazal, da se je v težavah življenja vajena zanašati nase. Njene svetle, pokojne oči, čutljiva, a trdna usta in izrazita bradica so razodevale osebo, ki je zmagovito prebila že nekatero težavo in bridkost. Skratka, na prvi mah si spoznal v nji pogumno bojevnico.

Pred seboj je pehala Ogdena, sitega in pokrepčanega, a še vedno nasajenega. Ko je deček zagledal gospoda Mennicka, je mahoma obstal.

»Ohej!« je vzkliknil. »Po kaj ste pa vi prišli?«

»Obedoval je,« je pojasnila njegova spremljevalka gospodu Mennicku, »pa sem mislila, da vam bo prav, če ga počakam.«

»Povejte, skratka, kaj pomeni vsa ta istorija?« je Ogden osorno nadaljeval. »Torej človek ne more v miru zaužiti grižljaja? Presedate mi!«

Gospod Mennick se je lotil naloge, da mu razloži, kako in kaj.

»Ogden, vaš oče želi, da se neutegoma vrnete v Eastnor.«

»Aha! Dobro, dobro. Po tem takem je bolje, da grem. Do svidenja, mama.«

Gospa Fordova se je sesedla.

»Poljubi me, Ogden.«

Ogden se je mrko in nemo podvrgel objemu. Ostali so se vedli vsak po svojem značaju. Gospod Mennick si je gladil brado, kakor da mu je nerodno; Cintija se je bila obrnila k pisalni mizi in vzela z nje ilustriran list; oči mlade gospe Sheridanove so bile polne solz. Storila je korak proti gospe Fordovi, kakor bi ji hotela nekaj reči, nato pa se je odmaknila, ne da bi odprla usta.

»Pojdiva, Ogden,« je nazadnje naglo rekel gospod Mennick. Opričniški posel je pač res vražje mučen, pa naj bo še tako potreben na svetu! Ko je bil tajnik s svojim varovancem spet na hodniku, se je kar oddahnil.

Gospa Sheridanova je neodločno obstala na pragu in se okrenila.

»Ne zamerite, žal mi je . . .« je nehote dejala.

Gospa Fordova ji je obrnila hrbet in brez besede krenila v spalnico.

Cintija je odložila list.

»Trenutek prosim, gospa Sheridanova.«

Mlada tajnica, ki se je bila spet obrnila proti izhodu, je obstala.

»Bi mi žrtvovali minuto?« je Cintija nadaljevala. »Pridite nazaj in zaprite vrata. Hočete za hipec sesti? Izvrstno. Vidite, pravkar se mi je zazdelo, da se vam gospa Fordova smili.«

»Da, zelo se mi smili. Iz vsega srca. Hudo mi je, da toliko trpi. Rajši bi videla, da me gospod Mennick ne bi bil zapletel v to stvar.«

»Nesta je v sina vsa nora,« je Cintija odgovorila. »Sam Bog si ga vedi, zakaj. Za svojo osebo nisem videla tako odurnega fanta, kar živim. Žal mi je za vas, kajti — tako sem slišala od gospoda Mennicka — na vas je, da se boste nekaj časa naslajali z Ogdenovo družbo. Kaj menite o tem veselju?«

Gospa Sheridanova se je pomaknila proti vratom.

»Iti moram,« je rekla. »Gospod Mennick me čaka.«

»Trenutek. Povejte mi, ali se vam po vsem, kar ste videli, ne zdi, da bi bila gospa Fordova najbolj poklicana skrbnica za Ogdena? Ste videli, kolikanj ga ima rada?«

Urejuje Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno Fran Jeran — Za inseratni del lista: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani